ATOMERŐMŰ
XLVI. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM

Támasz

Közös munka:
interjú Gerzsei Zoltánnal,
az MVM NUKA Zrt.
divízióvezetőjével

Nagyon jó(ga)

MVM Paksi Atomerőmű

A PAKSI ATOMERŐMŰ HAVONTA MEGJELENŐ MAGAZINJA • 2023 • MÁRCIUS

Tartalom | 2023. március

Köszöntő 3
Minőségi munka 4
A hazai áramtermelés rendíthetetlen bástyája a Paksi Atomerőmű 8
Támaszaink a mindennapokban 12
Érints meg 16
Nagyon jó(ga) 18
Busók 22
Élethosszig mese 26
Rácsos ágy a rács mögött 30
Baja a halászlén túl 34
(Nem) mind/egy 38
Ölel: Pista 40
Az új paksi blokkok manőverezőképessége 42
KKÁT-beruházás, üzemeltetés, avagy mi történt 2022-ben 44
Az út, amely Debrecentől Paksig vezet 46
Akkor, most és mindörökké 48
Nyugdíjba vonult kollégáink 51
„Ha nem fejlődsz, lemaradsz” 52
Babahírek 56
Gyászközlemények 58
Kiben bízhatunk? 59

Impresszum
Kiadja: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.
Felelős kiadó: Horváth Péter János vezérigazgató
Főszerkesztő: Torma Dóra; e-mail: atomeromuujsag@npp.hu
Szerkesztőségi munkatárs: Czibuláné Mayer Szilvia
A szerkesztőség tagjai: Enyedi Bernadett, Gyöngyösi Petra, Gyulai János, Lehmann Katalin, Orbán Ottilia, Prancz Zoltán, Susán Janka, Tóth Márton
Szerkesztőség címe: MVM Paksi Atomerőmű Zrt.
Tájékoztató és Látogatóközpont; 7031 Paks, Pf. 71 | Telefon: 75/507-882
Telefax: 1/355-7280 | Internet: www.atomeromu.mvm.hu
Nyomdai előállítás: ATOMIX Kft. Nyomdaüzem | Felelős vezető: Bese Tamás
Tördelés: Schubert Miklós
Borítókép: Vincze Bálint
Belső borítókép: Jenei Zoltán, A Ti Fotóitok fotópályázat

Dr. Kovács Antal
kommunikációs igazgató

Kedves Olvasók!

„Senki sem különálló sziget" – John Donne angol költő 600 évvel ezelőtt ezekkel a szavakkal csodálatos költői képpel ruházta fel azt az egyetemes emberi érzést, hogy egyedül nem megy: szükségünk van egymásra, egy közösségre, támogatásra az életünk szinte minden területén. Az Atomerőmű magazin márciusi lapszámában körbejárjuk ezeket a támaszokat – a munka szempontjából ugyanúgy, mint az egyes ember lelki és fizikai jólléte irányából.

A Paksi Atomerőmű munkájában, működésében sok más mellett az MVM Csoporton belüli testvér- és leányvállalataira támaszkodhat. Most a legifjabb ilyen segítőt ismerhetik meg: a 2020-ban létrehozott MVM Nukleáris Karbantartó Zrt. divízióvezetője, Gerzsei Zoltán mesél a cég létrejöttének hátteréről és okairól, az elmúlt bő két év munkájáról és az előttük álló feladatokról.

Olvashatnak emellett arról, hogyan tartja egyensúlyban a jóga az ember testét és lelkét, szakember mesél arról, miért támasz és kapaszkodó a mese gyermekkorban, valamint fotóriportunkban megismerhetik a busójárást, azt a különleges népszokást, amely a hagyományban a tél elűzését, a közelgő tavasz örömének közös átélését támogatta.

Minőségi munka

Torma Dóra | Fotó: Bodajki Ákos, saját archívum

Gerzsei Zoltán tavaly ősz óta atomerőművi divízióigazgatóként vezeti az MVM NUKA Zrt.-t. Az MVM Csoporthoz tartozó tagvállalat elsősorban karbantartási, gyártási, szerelési és fővállalkozási tevékenységgel támogatja az atomerőmű működését. A 23 év atomerőműves tapasztalattal rendelkező szakemberrel az NUKA feladatairól, jövőjéről beszélgettünk.

– *Az MVM NUKA Zrt. 2020. július 1-jén jött létre. Hogyan alakult át az MVM Ovit Zrt. egyik üzletága új céggé, és miért volt szükség a megalapítására?*

– Az MVM NUKA Nukleáris Karbantartó Zártkörűen Működő Részvénytársaság tevékenységét 2020. július 1-jétől kezdte meg az MVM OVIT Zrt. Atomerőművi Divíziójának jogutódjaként. Az MVM NUKA Zrt. az MVM Csoport tagjaként gondoskodik arról, hogy az MVM Paksi Atomerőmű Zrt., illetve a társaságcsoport kiváló minőségű villamos és irányítástechnikai, valamint gépészszerelői és karbantartói szolgáltatásokat vehessen igénybe. Ez az üzletág speciálisan atomerőművi karbantartási, gyártási, kivitelezési feladatokkal foglalkozott. A divízióhoz tartozó szerződések, munkák, eszközök, valamint a teljes létszám átkerültek az új cégbe.

Az MVM NUKA Zrt. létrehozásának oka alapvetően a cégcsoporton belüli szolgáltatói kompetenciák tisztítása volt, hogy az anyavállalaton belül ne legyenek párhuzamosan működő, azonos tevékenységet folytató cégek. Szempont volt az is, hogy legyen a cégcsoportban egy atomerőművi karbantartó és kivitelező cég, amely a későbbiekben akár az épülő új paksi blokkokat is kiszolgálja.

– *Mennyire zajlott a tervek szerint az átállás, okozott bármi problémát?*

– Az átállásból először sok mindent nem lehetett észrevenni, mert a szerződések a jogfolytonosság révén rugalmasan tudták követni a változást, valamint a működésben sem történt ekkor még érdemi változás, mert a támogatói szolgáltatásokat (HR, pénzügy, kontrolling, beszerzés stb.) még továbbra is a korábbi MVM OVIT/Xpert munkavállalói végezték, és ezekben a témákban a döntési jogkör is náluk volt.

Az önálló működés egyik legfontosabb mérföldköve az volt, amikor döntés született arról, hogy a támogatói szolgáltatásokat átveszi a Paksi Atomerőmű. 2021. januártól az atomerőmű szakmai szervezetei végzik ezeket a tevékenysé-

geket az MVM NUKA Zrt. részére, de a döntési kompetenciák megmaradtak társasági hatáskörben. Ez alapvetően a korábbi SZMSZ módosítását, új szervezeti felépítés kialakítását is indokolttá tette. Az együttműködés mára már nagyon hatékony, magas színvonalú, azt gondolom, hogy mindkét fél számára előnyöket jelent ez a szinergia.

– *Hogyan épül fel a cég, és milyen tevékenységeket végez?*

– A vezérigazgató Spilkó József, ő egyúttal az MVM Zrt. termelési és műszaki vezérigazgató-helyettese is. Ez sokat segít, jó a kapcsolatunk, és amennyire tudom, elégedett a munkámmal. Én közvetlenül hozzá tartozom divízióigazgatóként, és alapvetően hozzám van becsatornázva az összes műszaki és valamennyi támogatói terület.

Az Erőművi Karbantartási Osztály a legnagyobb, ők végzik például az armatúrák, hőcserélők, tartályok, villamos motorok, elosztók, emelőgépek karbantartását, foglalkoznak biztonsági szelepekkel, csővezetékekkel és építészeti munkákkal is.

A Villamos Szerelési Osztály főként villamos és irányítástechnikai projektek megvalósítását végzi, itt is erős létszámmal és magasan képzett kollégákkal dolgozunk.

A Gépészszerelési Osztály nagy hagyományokkal bíró egység. Ide tartoznak a hegesztési, forgácsolási, acélszerkezeti munkák, illetve projektekhez kötődő gépészszerelési feladatok.

Az Általános Műszaki Osztálynál minőségirányításhoz kötődő feladatok vannak, tanúsított rendszerek, folyamatmenedzsment, auditok, technológiák írása, valamint a munka-, tűz- és környezetvédelmi feladatok ellátása is ide tartozik.

Az Értékesítési és Projektosztály a szerződések menedzsmentjével foglalkozik. Ide tartozik a műszaki és kereskedelmi ajánlatok készítése, szerződéskötés esetén a munkák szervezése, teljesítések felügyelete és utókövetés a garanciális időszak lejártáig. A gépész és villamos projekt munkacsoportokban vannak a projektvezetőink, akik párjai az atomerőmű projektvezetőinek. Nagyon sok atomerőművi beruházási feladatot kompletten, a kiviteli tervezéstől kezdve a helyszíni kivitelezés irányításáig jelentkező összes feladatot hatékonyan kell szerveznie a projektvezetőinknek.

Jelenleg 467 fő dolgozik a NUKA-nál.

– *A közelmúltban bővültetek ismét, ha jól tudom.*

– Igen, az MVM OVIT Építő Kft. (korábban Partner Kft.) szekunder köri armatúra-karbantartó üzletágát vásároltuk meg. Február 1-jétől átkerültek hozzánk a munkavállalók, a tevékenység végzésének joga és a hozzá kapcsolódó szerződések is jogfolytonosan. Ez a csapat végzi az atomerőmű szekunder köri armatúráinak karbantartását. Ennek a tevékenységnek a párja, a primer köri armatúrák karbantartása már korábban nálunk volt. Logikus volt, hogy legyen egy kézben a kettő tevékenység irányítása, végrehajtása, mert hatékonyabb munkaszervezést tudunk megvalósítani. A megrendelő szempontjából fontos eredmény pedig, hogy ugyanazt a minőségi munkát kapja mindkét területen.

– *Milyen arányban dolgoztok az atomerőműnek, illetve az MVM*

Gerzsei Zoltán 1999-ben került a Paksi Atomerőmű Oktatási Modell Projektjébe. Az üzemviteln kezdte meg a betanulását, a primer köri gépészvizsga után a Karbantartó Gyakorló Központba került az akkor létrehozott Technológiai Oktatási Osztályra. A szakmai fejlődését több, nagyobb erőműves projektben való részvétele is segítette. 2007-től már csoportvezetőként irányította a Karbantartás-oktatási Csoport munkáját. 2017-ben egy, a Műszaki Főosztályra tett féléves kitérő után felkérték a Minőségirányítási és Működésfejlesztési Osztály (jelenleg Menedzsmenttámogató Osztály) vezetésére, ahol többek között működésfejlesztési, minőségirányítási feladatokkal, folyamatmenedzsmenttel, stratégiával, belső auditokkal, kockázatkezelési és vezetésfejlesztési feladatokkal is foglalkozott. Kollégáival hatékonyan tudták támogatni egyebek mellett az akkor kezdődő Termelési Alrendszer Működésfejlesztési (TAMF) Projekt munkáját is. 2022. szeptember 1-jén vette át az MVM NUKA Zrt. divízióvezetői feladatait a nyugdíjba vonuló Kiszli Ferenctől.

Csoportnak? Van külső megrendelésetek?

– Majdnem 100%-ban az atomerőmű karbantartási és beruházási feladatain dolgozunk, ez a központi fókusz is. A legfontosabb, hogy a kapacitásainkat az erőmű munkáihoz tudjuk lekötni, ezáltal folyamatosan a helyszínen rendelkezésre is tudjunk állni. Minimális külső megrendelésünk van, amelyekre főként azokban az időszakokban van szükségünk, amikor az erőmű részére nem tudunk dolgozni, és átmenetileg felszabaduló kapacitásokat szükséges lekötnünk. Pillanatnyilag 45 darab szerződésen karbantartási és kivitelezési tevékenységet végzünk az erőműnek.

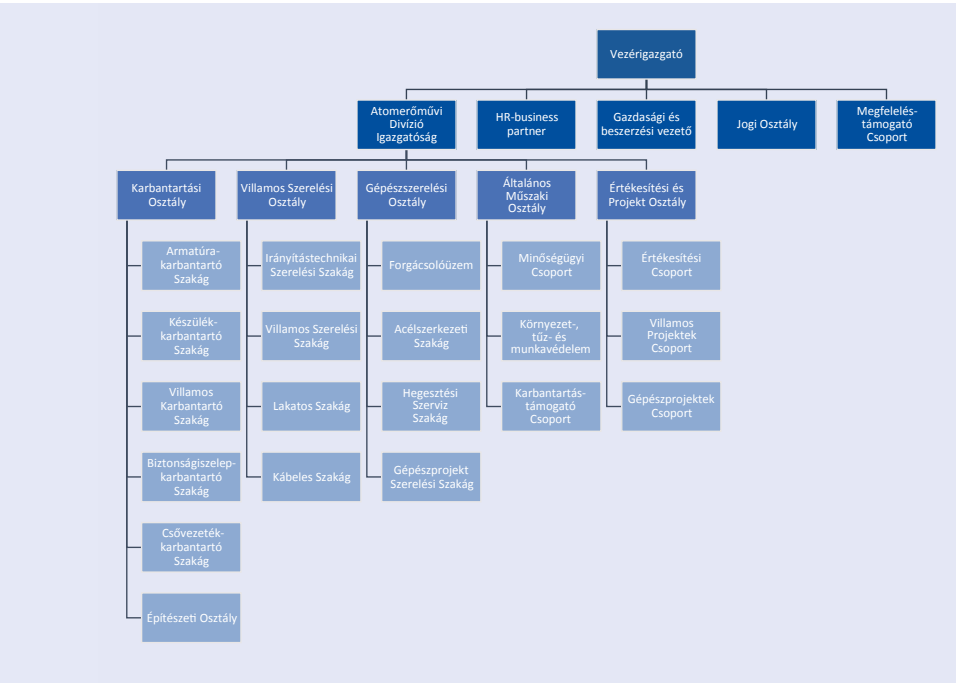

– *A karbantartási munkák esetében a főjavítások a legintenzívebb időszakok, ezeket le tudjátok fedni saját erőforrással?*

– Az üzem közbeni karbantartás időszakai és a főjavítások nagyon éles helyzetek a számunkra is, a csúcsidőszakokat mi sem tudjuk lefedni. Szükség van magasan képzett, atomerőművi ismerettel rendelkező alvállalkozói partnerekre nálunk is – a munkacsúcsok teljes lefedése saját létszámmal nem is cél egyébként. A régiónak, Paksnak fontos, hogy legyen egy minőségi vállalkozói csoport, akik együtt dolgoznak velünk, de nem csak nekünk. Vannak hiányszakmák, amelyek esetében komoly kihívás nekünk és az alvállalkozóknak is, hogy szakembereket találjunk, ilyenek például a hegesztők, villanyszerelők, csőszerelők, műszerészek, lakatosok – kevés az utánpótlás, a képzésben is csökken a számuk, ráadásul a fiatalok sokszor elmennek az iskola befejezését követően külföldre.

– *Hogyan látod a NUKA jövőjét? Milyen kihívásokkal számolsz a közeli és távoli jövőben?*

– A fő cél, hogy a megrendelő elégedett legyen az általunk elvégzett munkával, minőségi belső szolgáltatók legyünk. Ennek érdekében folyamatosan keressük a lehetőségeket, hogy hogyan tudjuk a belső működésünket hatékonyabbá tenni, jobban szervezni. Jó példa erre, hogy hegesztési szakterületet átalakítottuk, és ezáltal megszületett a hegesztési szerviz szakág, akik dedikáltan az atomerőmű karbantartási feladatait szolgálják ki, illetve létrejött a gépészszerelési szakág, akik az atomerőmű beruházásaihoz kapcsolódó helyszíni gépészszerelési munkákat szervezik. A kettő között van átjárhatóság, így bizonyos feladatoknál nagyobb arányban tudunk saját erőforrással jelen lenni, ami jelentősen tudja csökkenteni a költségeinket.

A jövőben szeretnénk tovább fejlődni és építkezni a karbantartási területeken. Keressük azokat a feladatokat, amelyek most még nem szerepelnek a tevékenységeink között, és MVM Csoportban sincs rá megfelelő kompetencia, ezért külső piacról kell beszerezni. Dolgozunk azon, hogy feltérképezzük azokat a területet, ahol kritikus alvállalkozói tudás van, vagy amelyeken nagyobb arányú nyugdíjba vonulás várható a közeljövőben. Ezeket időben látnunk kell, hogy fel tudjunk készülni, és fel tudjuk építeni a szükséges tudást akár évek alatt.

Ugyanígy keressük a gyártási és megmunkálási feladatokat a forgácsolóüzemünk jobb kapacitáskihasználásának érdekében, azaz a karbantartáshoz szükséges alkatrészek, raktári készletek jelenleginél is nagyobb arányban történő gyártásának lehetőségeit.

Az elkövetkező évek legnagyobb feladata viszont a további üzemidő-hosszabbítás lesz számunkra is. Már elkezdődött a szakmai párbeszéd az erőmű szakembereivel, amelyek keretében egyeztetünk a tervekről, lehetséges projektekről. Célunk, hogy együtt átte-

kintsük, milyen kritikus feladatok várhatók az elkövetkező években, és melyekbe tud bekapcsolódni az MVM NUKA Zrt. Látnunk kell, hogy mekkora pluszlétszámot igényelnek ezek, mert elképzelhető, hogy 2-3 év múlva akár plusz 30-40 kiképzett munkavállalóra is szükségünk lehet a feladatok végrehajtásához, mely kollégák kiképzését akár már az idei évben meg kell kezdenünk. Komoly, hosszú távú humánerőforrás-stratégiát kell építenünk az üzemidő-hosszabbítással kapcsolatos projektekhez, mivel több szakterületen minimum 2-3 év betanítási idővel kell számolnunk.

Nagy kihívás már most – és sajnos még nagyobb is lesz az –, hogy képesek legyünk mérnöktudással is kiszolgálni az atomerőmű nagy projektjeit. Nagyon kevés pályázót találunk például a villamosmérnök pályázatokon, és ezzel a kihívással sajnos nemcsak mi küzdünk, hanem a Paksi Atomerőmű is. Közösen kell átgondolnunk, hogy hogyan tudjuk úgy szervezni és ütemezni a munkákat, hogy a projektek végrehajtásában ne legyenek csúszások, átütemezések. A csúszás egyik félnek sem jó pénzügyileg, ráadásul több esetben az engedélyezés feltétele is lehet egy adott projekt.

– *Az elmúlt években a humánerőforrás megteremtése központi kérdésnek látszik a nukleáris ipar valamennyi területén. Ti hogyan dolgoztok a kérdés megoldásán?*

– A HR azért fontos kérdés, mert minőségi munkaerő nélkül nem tudunk dolgozni. A NUKA-ban az a deklarált célunk, hogy a Paksi Atomerőmű belső műszaki szolgáltatójaként határidőben, kiemelkedő minőségben és eredményesen végezzük el a feladatainkat. Az elégedett megrendelő kulcsa a minőségi munka, amelyet úgy kell tudnunk elvégezni, hogy az pénzügyileg is eredményes legyen. Nem akarunk „nagy lábon" élni, az eredményesség ebben az értelemben egyrészt azt jelenti, hogy az MVM NUKA Zrt. legyen egy jól teljesítő, megbecsült cég, elégedett munkavállalókkal, legyenek meg a működés feltételei, tudjuk az eszközparkot fejleszteni, másrészt pénzügyi eredményeinkkel is teljesítsük a kitűzött célokat. Az eddigi években ezek az elvárások teljesültek.

Az érkezésemkor az első benyomásaim egyike volt, hogy nagyon jó a csapatunk, nagyon magas színvonalú munkavégzésre vagyunk képesek, jól építkezett eddig is a NUKA vezetése. A következő években a munkavállalói elégedettségre szeretnék nagyobb hangsúlyt fektetni, hiszen a célokat kizárólag akkor tudjuk csak teljesíteni, ha szakképzett munkaerővel rendelkezünk, így az egyik legfontabb feladatunk az ő megtartásuk, motiválásuk is. Folyamatosan azon dolgozunk, hogy ezt megoldjuk – behozzunk különböző szociális vagy teljesítményen alapuló ösztönzőket, amelyek sok helyen, többek között a Paksi Atomerőműnél is beváltak már. Ilyenek például a lakáscélú juttatások, amelyek nálunk eddig nem voltak, dolgozunk egy lakás- vagy albérlettámogatási rendszeren, mert azt látom, hogy egyre meszszebbről találunk csak munkaerőt, így igény van rá.

Célunk megtartani azokat a szakképzett, elismert tudással rendelkező kollégákat, akik mögött sok esetben több év betanulási idő, jogosítóvizsgák és egyéb szakmai jogosultságok vannak.

– *Hogyan szereztek új szakembereket, új munkaerőt?*

– Az egyik út a duális képzés, amibe az utóbbi időben energiát fektettünk, és úgy néz ki, hogy sikeres a kezdet. Több jelentkezőből választhattunk két villamosmérnök- és egy környezetmérnök-hallgatót, akik csatlakoztak hozzánk a közelmúltban. Ők a Pécsi Tudományegyetemen kezdték meg a tanulmányaikat. Úgy látom, hogy tudunk nekik minőségi feladatokat adni, támogatni tudjuk a tanulmányaikat a projekteken szerzett tudással. Nagyon bízom benne, hogy meg tudunk teremteni egy működő rendszert a fiatal szakemberek bevonzására.

Vizsgáljuk azt is, hogy hogyan lehetne hasonló duális rendszerben szakmunkástanulókat is bevonni. Meg kell keresnünk annak a módját, hogy hogyan tudunk bekapcsolódni a környékbeli iskolák, szakképző centrumok életébe, mert látható hogy folyamatosan szükségünk lesz a szakemberutánpótlásra.

Bízom benne emellett, hogy az új Duna-híd elkészültével egy új munkaerőpiac is megnyílik előttünk.

Nagyon fontos megjegyezni, ugyanazon a technológián dolgozunk, ugyanazon körülmények között sok esetben az atomerőműves kollégákkal, sokszor rajtunk is ugyanakkora mértékben múlik egy-egy főjavítás hossza, egy-egy kritikus projekt sikere. Fontos értéknek tartom ezért a magasszintű biztonsági kultúrát. Célom, hogy továbbra is vonzó legyen az MVM NUKA Zrt.-nél dolgozni, hogy stabil, szakmai kihívásokat, tiszteletteljes munkakörnyezetet és versenyképes jövedelmet nyújtó munkáltató legyünk a jövőben is.

A hazai áramtermelés rendíthetetlen bástyája a Paksi Atomerőmű

Hárfás Zsolt | Fotó: Hárfás Zsolt

A tavaly kirobbant ukrán–orosz válság és az elhibázott brüsszeli szankciók tovább súlyosbították a 2021-ben kezdődött európai energiaválságot. Ennek következményeként a drámai energiaárak mellett áram- és gázhiánnyal is szembesült Európa. Egyes európai országok, iparágak és a háztartási fogyasztók is energiamegtakarítási intézkedéseket voltak kénytelenek foganatosítani az energiaszámlák csökkentése érdekében. Emiatt a MAVIR előzetes adatai szerint 2022-ben mintegy 2,5%-kal volt alacsonyabb a villamosenergia-fogyasztás, mint 2021-ben. Ebben nem szerepelnek a háztartási méretű naperőművek, hiszen ezekkel kapcsolatban nincsenek hitelesen mért adatok. A hazai szélerőműveknek ismételten volt összességében 26 olyan napja, amikor nem erőműként, hanem fogyasztóként viselkedtek. Mindeközben a hazai rendszer már most is számos kihívással szembesül, amelyek a jövőben súlyosbodnak. Nézzük meg, miről van szó!

A hazai villamosenergia-termelés összetétele

Tavaly a hazai villamosenergia-termelés rendíthetetlen pillére továbbra is a Paksi Atomerőmű volt, hiszen éves szinten 15,81 TWh villamos energiát termelt, amely 47%-os termelési részaránynak felel meg. Ez az érték lehetett volna nagyobb is, de nem lett, ugyanis a paksi blokkok teljesítményét több alkalommal azért kellett jelentősen csökkenteni, mert például éppen jobban sütött a nap és fújt a szél, a nap- és szélerőművek által megtermelt villamos energiát viszont kötelezően át kellett venni. Ez minden szempontból abszurd, erről korábban már többször írtam. A hazai éves fogyasztásból az import részaránya ellátás- és nemzetbiztonsági szempontból továbbra is nagyon magas, 26% volt. Az is látható, hogy Paks mellett megkerülhetetlen szerepet töltött be a szénből és gázból termelt villamos

energia is, hiszen ezek részaránya 9,6, illetve 26% volt. Mindezek mellett a hazai termelésből az ipari méretű naperőművek 2525 MW és a szélerőművek 323 MW beépített kapacitás révén 9,13, illetve 1,74%-kal részesedtek.

Ha klímavédelmi szempontból vizsgáljuk a hazai villamosenergia-termelést, akkor azt mondhatjuk, hogy Magyarország már most is zöldebb, mint Németország, hiszen 2022-ben a klímabarát (megújuló + atom) villamosenergia-termelés részaránya hazánkban 64, Németországban viszont csak 56,5% volt! Ez a különbség pedig a jövőben a javunkra még nagyobb lehet.

Érdekességképpen elmondható, hogy tavaly a Paks Atomerőmű teljesítménye 12 669 negyedórás időszakban meghaladta a beépített kapacitását. Még mielőtt bizonyos atomellenes emberek ismételten titkos teszteket, kísérleteket, túlterhelést vizionálnának, érdemes elmondani, hogy a paksi négy blokk névleges teljesítménye a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően nem 2000, hanem 2027 MW. Az egyes blokkok hatásfoka a hűtővíz hőmérsékletének függvényében változik. Jelen esetben a hidegebb hűtővíz jobb hatásfokot és ennek köszönhetően nagyobb teljesítményt biztosított.

Mínusz 2,5%

A tavalyi év első félévében még 0,7%-os fogyasztásnövekedés volt látható, azonban az év második felében a magas energiaárak és az új rezsiszabályok bevezetése miatt jelentősebb csökkenés következett be 2021 hasonló időszakaihoz képest. Ennek eredményeképpen az előzetes adatokból az látszik, hogy 2022-ben – az egész évet tekintve – 2,5%-kal csökkent az éves fogyasztás az előző, 2021-es évhez képest.

2022-ben bruttó 45,76 TWh villamos energiát fogyasztottunk a 2021. évi 46,92 TWh-val szemben. A tavalyi valós fogyasztás még nagyobb lehetett, hiszen hazánkban a beépített napelemes háztartási termelőegységek adatai közvetlenül nem jelennek meg a rendszeradatokban, miközben e kis méretű termelők beépített kapacitása tavaly év végére elérte az 1480 MW értéket. Átlagos termelési értékkel becsülve a háztartási naperőművek mintegy 1,6 TWh villamos energiát termeltek, amely el is fogyott. Összességében tehát 2022-ben a valós fogyasztás 47,4 TWh körül alakulhatott (2021: közel 48 TWh).

A tavalyi csúcs 7396 MW volt

2022. január 25-én 17 óra 15 perc körül újabb történelmi hazai rendszerterhelési csúcs született 7396 MW (15 perces) értéken, amelyből az import 2851 MW volt. Itt érdemes megjegyezni, hogy a Paks II. Atomerőmű beépített kapacitása csak 2400 MW lesz! Azoknak, akiknek kételye lenne a Paks II. Atomerőmű létjogosultságát illetően, álljon itt egy meggyőző adat!

A MAVIR (15 perces) adatai alapján az új történelmi csúcs időszakában a Paksi Atomerőmű 2052 MW teljesítményt biztosított. A szélerőműveknek jobb napjuk volt, hiszen

A hazai villamosenergia-fogyasztás összetétele 2009–2022 között

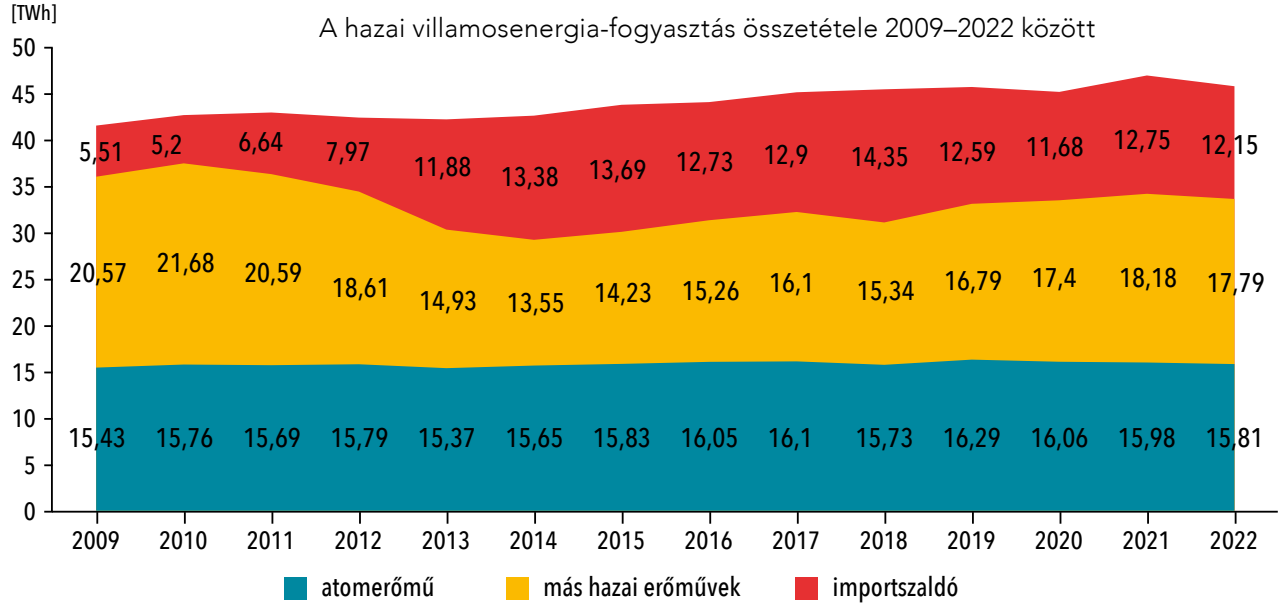

a történelmi csúcs idején 86 MW teljesítményt adtak a beépített mintegy 325 MW-ból, a naperőművek pedig 0,03 MW-ot biztosítottak a rendszer számára, miközben az ipari méretű naperőművek beépített teljesítménye – a csúcs idején – már közel 1800 MW volt. A háztartási méretű napelemek –, amelyek teljesítménye már több mint 1000 MW – szintén nem állhattak rendelkezésre abban az időszakban, amikor egyébként is nagyon megugrik a fogyasztás. 3335 MW volt, amely az adott rendszerterheléshez (6532 MW) viszonyítva közel 51%-os importrészarányt jelentett!

Az importrészarány tekintetében az abszolút csúcs 2020. augusztus 12-én 20 óra 15 perc körül született, hiszen ekkor a hazai fogyasztás maradéktalan kielégítéséhez szükséges villamos energia 58%-a külföldről érkezett. Tavaly összességében 3269 olyan negyedórás időszak volt, amikor az import részaránya meghaladta a 40%-ot.

időjárástól függően állandóan változik, ami megmutatkozik abban is, hogy a tavalyi évben e megújuló energiaforrás teljesítménye a nettó adatok alapján 0 és 1859 MW között folyamatosan változott. A naperőművek teljesítménye a január és december között mintegy 12 500 negyedórás időszakban 0 MW volt. Az éves átlagteljesítmény pedig „csak" 352 MW-ra adódott. Ebből is egyértelműen kitűnik az a tény, hogy a villamosenergia-rend-

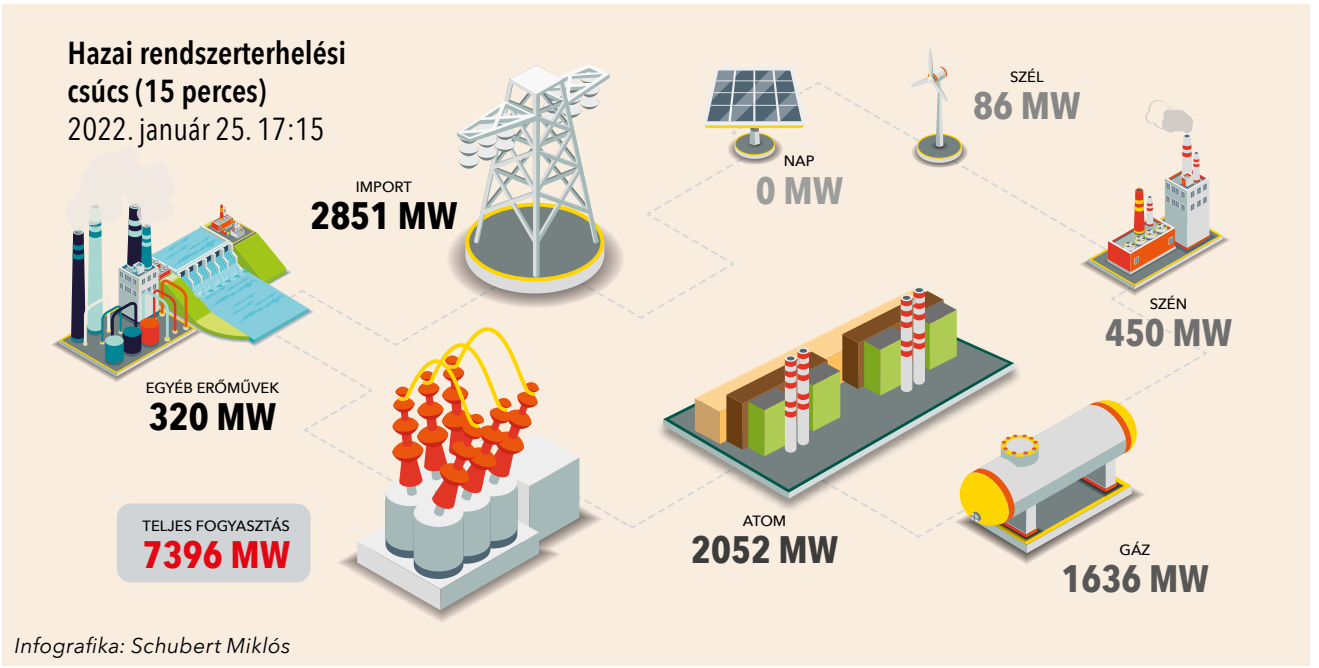

Infografika: Schubert Miklós

Ezek az adatok is azt mutatják, hogy az időjárásfüggő megújulók ellátásbiztonságot nem tudnak garantálni, hiszen az emberek és az ipar megnövekedett igényét akkor is ki kell tudni elégíteni, amikor nem süt a nap és/vagy nem fúj eléggé a szél.

Sokkoló importadatok

Az abszolút villamosenergia-import csúcsa 2022. november 23-án 16 óra 45 perc környéken

Növekvő naperőművi kapacitások

Magyarországon a kormányzati ösztönzők hatására folyamatosan növekszik a villamosenergia-rendszerbe betápláló naperőművek száma. Tavaly december végi adatok szerint a beépített kapacitások értéke már csaknem 2525 MW volt. Ezzel kapcsolatban azonban nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy a naperőművek termelése napszaktól és szerben feltétlenül szükség van olyan alaperőművekre, amelyek akkor is képesek termelni, ha például nem süt a nap vagy alig fúj a szél. Láthatóan a naperőművek növekvő kapacitásai jelenleg is kritikus rendszerszintű kérdéseket vetnek fel, ezért már jogszabályi módosításokra is sor került. A jövőbeli újabb kapacitások pedig további kérdéseket fognak felvetni, ezért a naperőműveket is reálisan, szakmai alapon kell tudni értékelni!

Továbbra is Arany Málna díj jár a hazai szélerőműveknek

Jelenleg az is látható, hogy egyes „szakértő" emberek a naperőművek mellett a szélerőművek fejlesztéséről is úgy beszélnek, mintha azok ellátásbiztonságot tudnának garantálni. Az időjárásfüggő megújulók fontosak, de nem elégségek. A szélerőművek teljesítményét – a naperőművekhez hasonlóan – nem lehet összehasonlítani egy atomerőmű teljesítményével, azaz 1 MW szélerőművi kapacitás nem egyenlő 1 MW atomerőművi kapacitással. Amíg az atomerőművek folyamatosan, télen-nyáron, éjjel-nappal képesek az áramtermelésre, a szélerőművek termelése az időjárás, a napszak és az évszakok függvényében folyamatosan, hektikusan változik nemcsak napról napra, hanem évről évre is. A szélenergia nagyobb mértékű fejlesztése tekintetében a hazai lehetőségek korlátozottak. Mi sem bizonyítja ezt jobban, ha megvizsgáljuk a hazai szélerőművek – beépített kapacitás 323 MW – tavalyi termelését, amely a napszaktól és időjárástól függően hektikusan változott. A hazai szélerőművek termelése egész évben – 0 és 290,7 MW között – változott. De még elgondolkodtatóbb a helyzet, ha rendszerszinten vizsgáljuk a szerepüket, hiszen tavaly 2536 olyan különböző negyedórás időszak volt, amikor a hazai szélerőművek önfogyasztása magasabb volt, mint a termelése.

Mindez azt jelenti, hogy összességében 26 napnyi időszakban a hazai szélerőművek a villamosenergia-rendszerben termelők helyett fogyasztóként jelentek meg, hiszen az önfogyasztásuk (segédberendezések, hozzájuk tartozó infrastruktúrák villamos energiával való ellátása) nagyobb volt, mint az aktuális (0) termelésük! A szélerőművek áramigényét ilyenkor jelentős részben a Paksi Atomerőműben megtermelt villamos energia biztosította.

Jövőbeli kihívások

Magyarország már most is nagy kihívásokkal szembesül, amelyek a jövőben súlyosbodhatnak. Az ország újraiparosítása, az e-mobilitás és a hőszivattyús rendszerek, illetve az elektromos fűtés elterjedésével az igények nagymértékben növekedni fognak, amelyeket télen-nyáron és éjjel-nappal ki kell tudni majd elégíteni. Előzetes számítások szerint a 2030-as évekre a jelenlegi igények akár a másfélszeresére is növekedhetnek.

Európában most is kapacitáshiánnyal szembesülünk, amely a jövőben még drámaibb lehet, hiszen döntően klímavédelmi okok és a meglévő erőművek elöregedése miatt hatalmas fosszilis kapacitás eshet ki termelésből, ez pedig jelentősen szűkítheti/megszüntetheti az import lehetőségét.

Az utóbbi időben azt is megtapasztalhattuk, hogy ha nagy a baj, akkor csak saját magunkra számíthatunk. Éppen ezért a nemzeti célokat az szolgálja a legjobban, ha a villamos energia döntő részét hazai erőművek termelik meg. Ehhez szükséges a Paks II. Atomerőmű két új VVER-1200 típusú blokkjának mihamarabbi, legbiztonságosabb módon történő megépítése és kereskedelmi üzembe állítása, a Paksi Atomerőmű további üzemidő-hosszabbítása mellett a megújulók, döntően a naperőművek jelentős fejlesztése. Természetesen mindezek mellett a hálózati fejlesztések is elengedhetetlenek. Sőt, Magyarországnak középtávon szükség lehet a „Paks III.-ra", azaz egy új telephelyen újabb atomerőművi blokk vagy blokkok építésére is.

Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy Magyarország számára egy olyan egészséges energiamix elérése a cél, amely egyaránt figyelembe veszi az egyes villamosenergia-termelési módok sajátosságait az ellátásbiztonsági, a versenyképességi és a klímavédelmi célok egyidejű teljesülése mellett. A hazai fogyasztóknak éjjel-nappal, télen-nyáron szükségük van villamos energiára, éppen ezért létkérdés a hazai ellátásbiztonságot garantálni képes erőművi kapacitások létesítése. Annak érdekében, hogy a jelenleg is súlyos kockázatokat hordozó importszükségletünket minimalizálni lehessen, a naperőművek folyamatos fejlesztése is elengedhetetlen, de a szerepüket reálisan és szakmai alapon kell megítélni az időjárás-függőségük, a villamosenergia-rendszert érintő fejlesztések és a támogatási igényeik miatt.

Támaszaink – a mindennapokban

Susán Janka | Fotó: stock.adobe.com

Kinek mire van szüksége ahhoz, hogy legyen egy biztos alapja, amire támaszkodni tud? Gyerekkorban a család, vágjuk rá szinte automatikusan, de tinédzserkorban, egyetemistaként, kezdő munkavállalóként, friss családosként vagy éppen egyedülállóként sok mindennel kiegészülhet, amelyek a testi, fizikai szükségleteinken túl a lelki egészségünket segítik – bár egyre többen gondolják úgy, hogy a kettő nem szétválasztható. Járjuk körbe a kérdést azzal a céllal, hogy segítsük az éppen nehezebb életszakaszban lévőket támaszaik megtalálásában, tudatosításában.

Magamban átgondolva a kérdést találtam néhány apróságnak tűnő dolgot, amelyek azonban kicsinységük ellenére is sokat tesznek a mindennapjaim egyensúlyához. 2023 kezdetekor megint átéltem az újrakezdés lehetőségének örömét. Rám az új év kezdete mindig lelkesítően hat, mert az esélyét érzem a fejlődésemnek azokban a dolgokban, amikben változni, javulni szeretnék. Ezt az érzést sokkal kisebb mértékben, de képes vagyok egy új hét indulásakor is átérezni.

A másik apró segítség számomra az optimista hozzáállás, mert szerencsére így működök valahogy. Ehhez adódik hozzá a szépség meglátásának képessége a mindennapokban, amely egymást erősíti. Mire gondolok? A reggeli korán kelésemet feldobja egy szép napfelkelte, ahogy jövök befelé az erőműbe, a parkoló melletti fenyves illata. Emiatt azt sem bánom, ha messzebbről kell gyalogolnom.

A rendszeresség érzése megint csak támogathat bennünket. Már lassan majdnem két éve indítom a reggeleket jógázással. Ez a fél óra másban is segít, hozzá tudom kötni olyan helyzetekhez, amelyekhez hosszabb időtartamú kitartásra, elköteleződésre van szükségem. Akkor is támaszkodhatok rá, amikor egy bonyolultabb feladattal kell megbirkóznom, segít abban a kezdeti érzés elérésében, hogy fogj csak hozzá, menni fog! Az elején kicsit döcö-

gősebb lesz, de aztán majd elsimulnak ezek a tarajos hullámok.
Baráti, családi kapcsolataink megélése egy 1938-ban indult és a mai napig folyamatban lévő harvardi kutatás szerint is a legtöbbet adhatja az általános jóllétünkhöz. Arra az eredményre jutottak, hogy a kapcsolati háló talán a legfontosabb alapja, támasza a hosszú, minőségi életnek. A Covid ezt nem segítette elő, de próbáljuk meg bepótolni, újra felépíteni a megszakadt kapcsolatainkat, időtöltéseinket.
Támaszainkat keresve kiindulhatunk a lelkünket, a fizikumunkat és az életvitelünket támogató segítségekből, talán ehhez a három fő területhez köthetjük őket. De most beszéljenek mások is, nézzük honnan, miből merítenek ők.

Bianka

„Nekem a mindennapokban az emberek nyújtanak támaszt. Még akkor is, ha sok rossz dolog történik, mert mindig vannak jó emberek, akik inspirálnak. Engem a kihívások maguk hajtanak előre, akkor érzem magam elememben, ha problémát vagy helyzeteket kell megoldani, így pont az a rossz, ha éppen nem történik semmi. Azt nagyon nehezen tudom elviselni, ha valami hatással van az életemre, de nem tudok rajta változtatni, mert nincs rá befolyásom. Ilyenkor megkeresem, hogy mivel tudom kimozogni a feszültséget, pl. sport, aktivizmus, sörözés barátokkal, időtöltés a családdal. Ami mostanság sok örömet ad, az a crossfit, illetve a tavaszi teendők, összejövetelek tervezése.
Mivel informatikával foglalkozom, és a napjaimat sokszor szélmalomharchoz hasonlítanám, ezért szeretek olyan tevékenységeket végezni, amivel fizikai dolgokat állítok elő, például a kenyérsütés és a kertészkedés.

Gabi

„Nincs praktikám. A rendszer, a rendszeresség a tevékenységeimben segít a stabilitás kialakításában, megőrzésében. A tudatosságomat igyekszem fejleszteni, és arra figyelek, hogy a szeretetkapcsolataimat a küzdelmeim ne zilálják szét. A kapcsolódások a legfontosabbak, azok segítenek a mindennapokban."

Flóra

„Szeretem a munkámat, szeretek bejárni dolgozni. A munkám a tudományos kutatás, nem egy állóvíz, van, hogy hónapról hónapra új dolgokat kell kitalálni, megvalósítani. Szeretem az ebben rejlő kihívást, és mindehhez egy felszerelt laboratórium, egy támogató csoport járul hozzá. A Covid alatt visszataláltam egy régi kedvenc sportomhoz, a lovagláshoz, amit már lassan két éve űzök újrakezdőként. Pont idén kérdezte az oktatóm, szeretnék-e versenyen is szerepelni, léphetnénk erre a szintre. Nem ez volt a célom az egész újrakezdéssel, szimplán a lósport iránti szeretet, mégis elgondolkoztam rajta, hogy új perspektívát lehetne adni a dolognak. Ha a már a perspektíváknál tartunk, másik nagy hobbim a rajzolás. Rajzolás közben egy meditatív állapotba kerülök, és tényleg ezt a flow-élményt érzem, amit Csíkszentmihályi Mihály is kutatott.
A családdal a barátokkal töltött idő, egy arborétumi kirándulás, egy közös beszélgetős este mind-mind feltöltő erővel hat az akkumulátoromra."

Dóri

„Alapvetően külső és belső támaszokra bontanám. A külső legtöbbünknél hasonló: a család, a barátok, és minden olyan területet ide sorolok, ahonnan érzelmi támogatást kapsz, és jó esetben gyakorlatit is. A belső a saját viszonyrendszerünk, a nagyon alapos önismeretünk, amit a gyerekkorunkban alapozunk meg, és később erre tudunk építkezni. Most olvasok éppen egy érdekes könyvet a traumákról, a gyerek- és felnőttkoriakról is, a hatásaik irányairól. A mi életünk nagy traumáját első gyermekünk sérülten születése jelentette, különösen az első év. A család ott állt mögöttünk persze, de mivel ismeretlen területen jártunk, számunkra hatalmas segítség volt a hasonló helyzetben lévő családok támogatása, tapasztalatai. Akkoriban robbant be a Facebook, ahol online csoportok szerveződtek. Egy ilyen csoportban nem az történik, hogy odamennek hozzád, és megvigasztalnak, ellenben tudsz olyan emberekkel beszélgetni, akik hasonló dolgokon mentek át, megértik a problémáidat, és praktikus segítséget is nyújtanak.

A mindennapi életben hatalmas támasz tud lenni a rutin, amitől sokan félnek, hogy unalmassá válik. Pedig nálunk például a reggeli indulások „forgatókönyve" nemcsak nekem segít, hanem a gyerekek is szeretik. Ébredés után plédbe burkolózva leülnek a kanapéra, beszélgetünk egy picit – nekem ez nehezen megy reggel, de ez nem zavarja őket, főleg a legkisebbnek a szemével együtt a szája is kinyílik. A gyerekeknek a napirend nagyon fontos, és erre már kiskoruk óta odafigyeltünk, ha adunk egy keretet az életüknek a nap történéseivel, kiegyensúlyozottak és egészségek lesznek."

Kati

„Ha meggondolom, három lábon állok. Egyik láb (az első), hogy vannak jó emberi kapcsolataim. A jó kapcsolatok tartanak, felemelnek, ha baj, szomorúság ér, ha törékenynek, esendőnek érzem magam. Tartanak, ezért nem omlok össze. Másrészt az emberi kapcsolatok azért is kellenek nekem, hogy ha éppen nekem van többletenergiám, akkor meg tudom azt másokkal osztani. E nélkül az adás nélkül üresnek, erőtlennek érzem magam.

A második láb, amire támaszkodom, a szépség napi befogadása. Ez lehet természeti szépség vagy színházi előadás, festmény, szobor nézegetése, zenehallgatás, vagy bármilyen jó emberi alkotás befogadása. Ilyenkor a szépre figyelek, és nem engedek teret az utálatos, bénító szorongásnak. Engem a szép érzésével tölt el az emberélet drámájának hiteles bemutatása. Például örömmel emlékszem ma is Ibsen Peer Gyntjében arra a jelenetre, amiben a főhős (Peer) anyja haldoklik, és fia mesél neki, a mesében az anyát rénszarvas viszi szánon a mennyországba. Ezt az új Nemzeti Színházban láttam jó régen.

A harmadik láb, ami életben tart, a tevékenység, a cselekvés. A foglalkozásom teret adott a kreativitásra, de ez már elmúlt. Nyugdíjas lettem, alkotásra maradt a konyha és a kert. Hálásak a családtagok és a növények is. Engem meg ezek a tevékenységek lelkesítenek és fizikailag is erősítenek. Most még mind a három lábam megvan, mindegyikre tudok támaszkodni.

Méltatlanul és igazságtalanul nem beszéltem Istenről. Pedig a legmélyebb állapotomban, hozzá imádkoztam, tőle kértem segítséget. A mindennapokban pedig szívesen együtt vagyok azzal a közösséggel, amelynek tagjai számomra hitelesen képviselik az isteni erényeket, ez pedig a református hitközösség. Ezzel a fontos kiegészítéssel visszakanyarodtam az első lábamhoz: csak olyan kapcsolatok, olyan emberek tudnak tartani a bajban, akik az isteni úton járnak.”

Érints meg!

Lehmann Katalin | Fotó: Juhász Luca

Idősek ellátására különféle fenntartók különféle megoldásokat keresnek és találnak, hiszen az emberhez méltó körülmények mindenkinek, így az időseknek is járnak. Sokan terhet és különféle nehézségeket látnak egy idős személyben, holott napjainkra számtalan lehetőség adott, amelyek segítségére lehetnek a családoknak, a segítség nélkül maradt időseknek. Évtizedekkel ezelőtt generációk sora élt egy háztartásban, segítette, tanította egymást, de mindez mára szinte teljesen kikopni látszik, az idősek sok esetben magukra maradnak. Ne féljünk segíteni idős szeretteinknek, ne féljenek segítséget kérni az idősek! A következő riportban bemutatkozik a madocsai Alapszolgáltatási Központ.

Madocsa önkormányzata a helybéli idős rászorultak részére nappali ellátást biztosít. A jelenleg is működő intézményt az Alapszolgáltatási Központ 2010 óta működteti, de az azt megelőző években is biztosított volt a madocsai idősekről való gondoskodás. A nappali ellátó működéséről és mindennapjairól Baksa Ferenc polgármesterrel és az intézmény vezetőjével, Tarczal Gyuláné Magdikával beszélgettem.

„…Az idősek egész életüket Madocsának adták…"

Baksa Ferenc polgármester visszaemlékezései alapján Madocsán már hosszú évek óta működik intézményesített keretek közötti ellátás, az önkormányzat és az intézmény között pedig napjainkban is jó a kapcsolat. „Az idősek ellátására sajnos nem biztosítanak elegendő mértékű támogatást, ezért az önkormányzat feladatának tekinti, hogy külön is segítse az intézményt. Segítjük a helyi nyugdíjasokat, elhozzuk és haza is visszük azokat, akik nem járóképesek. Az idősek egész életüket Madocsának adták, így a községnek, az önkormányzatnak is feladata a róluk való gondoskodás." A polgármester hangsúlyozta, hogy azok az idősek, akik már nem tudnak nyugdíjasklubba járni, azoknak is egy biztonságos, kellemes környezetet kívánnak nyújtani. ,,Támogatásukat nem szeretnénk abbahagyni, és nem is fogjuk, bízunk benne, hogy az intézmény fenntartására folyamatosan lesz elegendő önkormányzati keret." Az alapszolgáltatásban dolgozók napi szinten foglalkoznak étel-házhozszállítással – amelyet egy helybéli vállalkozó készít –, de az ebéd az intézményben, több időskorú társaságában is elfogyasztható. Sajnálatos tény, hogy az elmúlt néhány évben több olyan idős személy is elhunyt, aki aktív szerepet vállalt a közösségen belül.

Egy nagyon érdekes, izgalmas délután csöppentünk a közösség életébe. Egy vidékről érkezett egyesület a madocsai jellegzetes nyelvjárást rögzítette az idősek segítségével. A készítők egy jóval a kilencvenes évei felett járó idős hölgy történeteit hallgatták és vették fel, de értékmentés céljából a helyi önkormányzat is rögzített kép- és hangfelvételeket.

A polgármester elmondta, hogy a falu vezetése fontosnak tartja, hogy a helyi lakosok és az egyesületek közreműködésével életben tartsák a hagyományokat, amelyekre mindannyian méltán büszkék lehetnek.
„Sikerült létrehoznunk egy értéktárbizottságot, amelyben a Madocsáért Környezetvédelmi és Kulturális Egyesület, a Madocsai Hagyományőrző Néptáncegyesület és az újonnan létrehozott Madocsa Markáns Sport- és Hagyományőrző Lovasegyesület is tud segíteni az értékmentésben. Madocsán mindig is jelentős volt a lótartás, tavasszal és ősszel is lesznek lovasrendezvényeink. Női szabója és viseletkészítője is van a falunak, ő Kuti Jana, aki nem olyan rég munkájával kiérdemelte a népművészet mestere címet. Régi képek és ruhaanyagok alapján rekonstruálja a motívumokat és ruhákat."

„…az idősekhez és gondozóikhoz látogattunk…"

„Településünkön az idősek klubja 1983 óta működik, amelynek utódja 1998. március 20-tól a Szociális Gondozási Központ. Alapszolgáltatási Központként 2010. május 1-jétől működik intézményünk, ahol 3 fő főállású dolgozó áll közalkalmazotti jogviszonyban, és 1 fő részmunkaidős dolgozónk is van. Az Alapszolgáltatási Központ naponta 7:30-tól 15:30-ig tart nyitva, amelynek tevékenysége és szolgáltatása: az idősek klubjának működtetése, a szociális étkeztetés (akár személyesen történő elvitelre is) és a házi segítségnyújtás" – idézte a megalakulást Tarczal Gyuláné Magdika, aki többször is elmondta, hogy ő maga nem túlságosan szereti az intézményvezető megszólítást, hiszen itt mindenki kiválóan teszi a dolgát, segíti az időseket az étkeztetésben, gondozásban, fürdetésében, bevásárlásban vagy a tüzelő behordásában. Emberpróbáló helyzetekből sincs hiány, ezért fontos, hogy a gondozók mindenre fel legyenek készülve, hiszen a halál – hiába tudjuk, hogy az élet körforgásának a része – még az évtizedek óta a szakmában dolgozókat is megviseli.
Sok szakma esetén szokás megjegyezni, és ezen a területen sem lehet megkerülni: az idősek gondozására is születni kell. ,,Véleményem szerint a szociális ágazat nem szereti a nagy nyilvános szerepléseket, itt mindenki szépen, csendben végzi a munkáját, és azt gondolom, hogy igazán csak így lehet jól működni" – mondta szerényen Magdika.
„Hogy miből áll egy munkanapja a gondozóknak? A munkába érkezés után mindenki teszi a dolgát" – mondja nevetve Jutka gondozónő, aki már tizennégy éve dolgozik együtt az intézményvezetővel, és a hosszú munkakapcsolat eredménye, hogy mára már gyakorlatilag egymás gondolatát is kitalálják. Kérdésemre természetesen a választ is megkaptam; egy nap menete mindig attól függ, hogy hány gondozott van, milyen sürgős esetek vannak, ki milyen gondozást igényel az adott napon.
Gabi egy éve dolgozik gondozónőként az alapszolgáltatásban, de neki is sikerült beilleszkednie a közösségbe. ,,Biciklivel járok a gondozottakhoz, segítek nekik összeszekészülődni, besegítem őket az autóba, amely aztán elszállítja őket az intézménybe. Ezután általában a kérésünknek megfelelően bevásárolok, és előkészítem a reggelit. Ebédnél A és B menü közül választhatnak az idősek" – meséli egy munkanapját Gabi.
Hogy az Alapszolgáltatási Központ nagy segítség-e az időseknek és családjaiknak? Minden bizonnyal, efelől semmi kétségünk nem lehet. Az idősek és hozzátartozóik visszajelzései pozitívak, a gondozók családjai pedig az évek és évtizedek alatt maguk is láthatták, hogy miként lesz egy munka hivatássá.

Nagyon jó(ga)

Kanczler-Thuróczy Zsuzsanna | Fotó: Juhász Luca

A jóga több mint 5000 éves múltra tekint vissza, a szó jelentése egyesülés, kapcsolódás, célja a test, a lélek és az elme harmóniájának megteremtése. Rendszeres gyakorlói rengeteg pozitív hatásról számolnak be: a test formálása és rugalmasságának növelése mellett csökkenti a stresszt, valamint a szív- és érrendszeri betegségek kialakulását, kedvezően befolyásolja az emésztést, kiválóan méregtelenít, hozzájárul a jó alváshoz, csökkenti az ülőmunkával járó káros következményeket, de emellett sokáig sorolhatnánk egészségre gyakorolt jótékony hatásait.

A paksi háromgyermekes édesanya, Gyökös Etelka egész életét végigkísérte a sport, a testmozgás és az egészségmegőrzés szeretete. Több mint egy évtizede ezt az igazán különleges, évezredes hagyományokra visszatekintő mozgásformát gyakorolja, és négy éve oktatja. Beszélgetésünkből kiderül, hogy a jóga jóval több pusztán testgyakorlásnál. A lélekre, a szellemre gyakorolt hatása egészen különleges, aki kapcsolatba kerül vele, annak előbb-utóbb kihat az egész életére.

– *Mikor találkoztál először a jógával?*

– Gyerekkoromban többször kezembe akadt otthon dr. Vígh Béla „A jóga és az idegrendszer" című könyve. Gyakorlatilag akkor még semmit nem értettem belőle, mégis lapozgattam. Fiatal anyukaként találkoztam először a jógával 2005-ben. Még nem elég tudatosan, de érdeklődéssel mentem gyakorolni. Mivel szülés után a futás volt a fő mozgásformám, a jógát csupán mint kiegészítő, a futást is fejlesztő hatása miatt kezdtem el gyakorolni. A jógáról, valamint a testre és lélekre gyakorolt jótékony hatásairól sokat lehetett már akkoriban is olvasni. Akkor még teljesen elképzelhetetlen és misztikus volt számomra, hogyan hathat a lélekre is. Azt gondoltam, ez a része a jógának inkább valamiféle hiedelem, az ősi India letűnt hitrendszerének maradéka. Ez az első találkozás talán az én hozzáállásom miatt sem hozott eredményt, észrevehető változásokat nem éreztem. A testtartások (ászanák) ugyan érdekesek, néha

kényelmetlenek, akár nehezek is voltak, de nem éreztem azt, hogy bármilyen különösebb értelmük, hatásuk lenne. Csak azt erősítette meg bennem, amit addig is gondoltam, hogy a jóga spirituális oldala is csupán mese.

Évek múltán, egy lassan kialakuló sportsérülés miatt, 2013-ban találkoztam újra a jógával, az Iyengar irányzattal. A metódusra jellemző felépítettség, precizitás, változatosság azonnal magával ragadott. Innentől kezdve nem a futás eszközeként, segítőjeként tekintettem rá. Minden addigi mozgásformámnál (kajak, úszás, futás) a sebességen, a teljesítményen, a versengésen volt a hangsúly. Soha nem hittem, hogy egy szőnyegen, gyakorlatilag egy helyben maradva mennyi minden történik. Ez a találkozás 10 éve történt. Azóta gyakorlom, tanulom, kutatom, és az a csodálatos, hogy a kíváncsiságom, a lelkesedésem egy kicsit sem apadt.

– *Mikor döntötted el, hogy jógaoktató leszel?*

– Egy kicsit szokatlan lesz a válaszom: nem döntöttem el. Amikor az oktatóképzésre jelentkeztem, a fő motivációm az volt, hogy mélyebben megértsem a jógát, azon belül azt az irányzatot, ami úgy magával ragadott. Így az sem zavart, hogy itt 3 év volt a képzés ideje. Ez elegendő időnek tűnt arra, hogy tisztán lássam, érezzem azt, hogy ez valóban az én utam-e. A vizsgákra való felkészüléshez elengedhetetlen volt az is, hogy tanítási gyakorlatunk legyen. Amikor elkezdtem eleinte a családtagokat, ismerősöket tanítani, akkor éreztem meg, hogy ugyan a saját gyakorlás, az elméleti ismeretek, az anatómia is nagyon fontos, de a mélyebb megértés-

hez elengedhetetlen a tanítás. Kölcsönhatás lesz a gyakorló és az oktató között. A gyakorló támaszkodik az instrukcióimra, én pedig támaszkodom arra a tudásra, amit éppen ebből a folyamatból is nyerek. Akár magam gyakorlok, akár órát tartok, egyformán tanuló vagyok.

– *Mit ad neked a jóga?*

– Engem a jóga folyamatosan tanít: kitartást és türelmet, alázatot és fegyelmet, empátiát és nyitottságot, precizitást és érzékenységet. Segít abban, hogy tisztábban lássam önmagamat, és jobban figyeljek a határaimra. Ha gyenge vagyok, erőt ad, ha túlságosan stresszes, akkor lecsendesít. Mint egy jó tanító, rámutat hibáimra, nehézségeimre, de a legszebb, hogy mind a fizikai gyakorlás, mind a jógafilozófia tanulmányozása kiutat is mutat. Egyfajta új nézőpontot, szemléletet, kapaszkodókat adott. Olyan gyakorlati módszer, amely az egyén életét értelmessé, hasznossá, nemesebbé teheti. Mivel nem vallás, nem vár el az egyéntől semmit, türelmes, és tényleg csak rajtunk múlik, haladunk-e az útján, és ha igen, milyen sebességgel.

A jóga megajándékozott egy új közösséggel is, ahol olyan embereket ismerhettem meg tanítványaim és gyakorlótársaim, tanáraim személyében, akiknek fontos az elfogadás, a nyitottság, egymás segítése, valamint a fejlődés, aminek érdekében kitartóan és fáradhatatlanul gyakorolnak, tanulnak folyamatosan.

– *A jóga melyik fajtáját tanítod?*

– Az Iyengar jóga (ejtsd „ájengár") a hatha jóga egyik módszere, a 96 éves koráig gyakorló és aktívan tanító B. K. S. Iyengar jógamester tanítására épül, aki 1936-

ban, 18 évesen kezdett tanítani az indiai Pune-ban. A több mint 70 éves tanítási tapasztalata felmérhetetlen innovációt eredményezett a jógaművészet és tudomány területén. Munkássága nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a jóga a nyugati világban is elterjedt.

A módszer rendkívül precíz és intelligens. Biztonságos és szisztematikus fejlődést biztosít egyéni javítással, különböző segédeszközök használatával az egyéni adottságokhoz alkalmazkodva. A változatos szekvenciák egyaránt fejlesztik az erőnlétet, stabilitást, flexibilitást és a koncentrációt.

Az órákra jellemző a demonstráció, a precíz magyarázat és az egyéni javítás.

A jógaszőnyegen kívül egy Iyengar-órán többféle eszközt is használunk, hiszen egyéni adottságaink különbözőek, és ahhoz, hogy a jógapózok egyformán tudjanak hatni egy hajlékonyabb vagy bekötött izomzatú gyakorlón, különféle támaszokra van szükségünk. Legfontosabb eszközeink a szék, a takaró, fatégla, öv, hengerpárna. Nevezik ezt a jógát eszközös vagy bútoros jógának is. Van ebben a névben egy kis humor, de abban is, hogy a modern világ, ami annyi kényelmet kínál, és ezzel mind jobban elvezet eredeti természetünktől, ez az irányzat épp azoktól a fájdalmaktól segít megszabadulni, amit a mozgásszegény, stresszes, ám kényelmes életmód okozott.

– *Azt tudjuk, hogy testünk legfőbb támasza a gerinc, de emellett van más oka is annak, hogy a jógát gyakorlók törekednek a helyes testtartás kialakítására?*

– Bőr, izmok, kötőszövet, inak, csontok: a jóga kívülről vezet befelé, ahogy a fizikai testen kívülről befelé haladva egyre sűrűbb, szilárdabb szöveteket találunk. A csontokat találjuk a legmélyeb-

Hányféle jógatípus létezik?

A jóga fennmaradt írásai jóval Krisztus előtt születtek. Ezek az írások (védák, szútrák, upanisadok) egy több ezer éves indiai bölcselet összegzései. A jóga tana nem maradt mindvégig egységes tan, hanem számos ágazatra tagozódott. Különböző irányzatai felfogásukat és eszközeiket tekintve meglehetősen eltérők, céljuk azonban mindenkor azonos. A jóga a test, a tudat és a lélek valamennyi erejének a legfelsőbb Lélek – ha úgy tetszik –, Isten igájába hajtását jelenti. A jóga egy nagyon is gyakorlatias tapasztalati út.
A jóga többféle útja lehetővé teszi, hogy az ember megtalálja az egyéni karakteréhez leginkább illő módszert. Négy fő ösvénye a következő:

Dnyána jóga – A tudás jógája
A Dnyána jóga az értelmet eszköznek használja az anyagi világ fogságából való megszabaduláshoz. A tudakozódáson és elemzésen keresztül az elmét saját természetének vizsgálatára használja fel. Leginkább az írások tanulmányozását és a meditációt foglalja magában. Ez a legrövidebb, de egyben legnehezebb út.

Bhakti jóga – Az odaadás jógája
A törekvő az igazságot Isten emberi ésszel és szívvel felfogható formája iránti odaadásával és feltétlen szeretetével ismeri fel.

Karma jóga – Az önzetlen cselekvés jógája
A törekvő, ha karma jógát gyakorol, minden cselekedetét Istennek ajánlja fel anélkül, hogy bármilyen viszonzást várna el érte. A karma jógi minden élőlényben a benne lakozó Urat próbálja meglátni.

Rádzsa jóga – Az elme feletti uralom jógája, más néven királyi út
Az elmét lépésről lépésre elemzi, majd különböző technikák alkalmazásával fokozatosan az uralma alá vonja, és így egyre magasabb tudatállapotokat ér el. Más néven nyolcfokú jógaként ismert. Ezen a nyolc lépcsőn végighaladva a rádzsa jóga végül az összes többi utat magába foglalja:

- ***Jáma*** – önuralom
- ***Nijáma*** – fegyelem
- ***Ászana*** – testgyakorlatok
- ***Pránajáma*** – légzőgyakorlatok
- ***Pratjáhára*** – az érzékek visszavonása
- ***Dháraná*** – összpontosítás
- ***Dhjána*** – meditáció
- ***Szamádhi*** – tökéletes megvalósítás

A nyugaton ismert jógairányzatok közül a hatha, a kundalíni, az asthanga és az Iyengar jóga ezt az utat tanítja.
Vannak újabb, inkább a nyugati világban elterjedt irányzatok, amelyekre leginkább az jellemző, hogy egy területre fókuszálnak: gerincjóga, női jóga, hormonjóga, Yin jóga.

ben, ezek jelentik a fizikai test vázát. Ez a kemény fizikai váz, a csontrendszer, ami 206 csontból áll. Azonban a csont csonttal egészséges esetben nem érintkezik. A csontok között porcok, szalagok, folyadék és izmok létesítenek kapcsolatot. Tehát nem a szalagok, izmok vannak a csontokon, hanem a csontok vannak benne egy puhább rendszerben.
A vázrendszer gerince a gerinc. Ez is egy mozgékony rendszer. Ami nem csupán a hozzá kapcsolódó végtagok, bordák váza, hanem egy biztonságos csatornát biztosít egy szintén finomabb, szubtilisebb anyagból álló idegrendszernek. Az idegrendszer, az erek hálózata az egyre finomodó kötőszöveti hálóban haladva végül elér minden egyes sejthez, vezérli a sejtek, szervek működését, anyagcseréjét. Könnyen belátható, hogy az érzelmeink, érzéseink az idegrendszeren keresztül minden sejtünkre hatással vannak, meghatározzák működésüket. Érzésvilágunknak lenyomata van a fizikai testünkre. Például a szorongó embert könnyen felismerjük testtartásáról. Bármilyen állandósult érzelmi minta a csontokat is véglegesen elhúzhatja helyéről, a középpontból. A jóga egyik legcsodálatosabb üzenete, hogy ez nem egyirányú folyamat. Csupán már testtartásunk javításával szabályos, tudatos légzéssel vissza tudunk hatni érzelmi, lelkivilágunkra, hogy az energiáink ne stresszre, fájdalomra, haragra és más romboló érzésekre, valamint annak következményeire folyjanak el.
Végezetül egy idézet Iyengar mestertől: „A szavak nem elegendők a jóga felbecsülhetetlen értékének kifejezésére. Meg kell tapasztalni."

Téltemető

Élő József magyar kézműves remek díjas busóálarc-faragó népi iparművész és népviseleti babakészítő népi iparművész

Vincze Bálint | Fotó: Vincze Bálint

A 70-es években pécsi művészetis diákként rendszeres látogatója voltam a mohácsi busójárásnak. Nem a népszokások tanulmányozása volt az ott töltött néhány nap célja. Á, dehogy! Igaz, akkori grafikatanárom bíztatott, hogy ha már ott vagyok, fotózzak is. De a fényképezőgép minden évben a hátizsák mélyén maradt. A karneváli hangulatban osztálytársaimmal, barátaimmal mai nyelven szólva – némi pikírtséggel fűszerezve – inkább csapatépítettünk. Igaz, voltak olyan „feladatok", amelyek teljesítésére nem igazán emlékeztem másnap. De mint tudjuk: fiatalság bolondság. Tanár úr! Idén – fél évszázaddal később, a hasztalan utazó analóg fényképezőgépre és barátaimra is emlékezve – folyamatosan kézben tartott géppel jártam be a múltat idéző mohácsi utcákat. Nem voltak mellettem régi barátaim, csak időnként villant fel egy-egy szép emlék róluk. De éreztem, hogy Ők is segítettek a régi adósságot törleszteni. A nap végén fáradtan ültem le a dóm lépcsőjére. A máglyából már csak egy hamudomb maradt. Mégis melegséget éreztem a szívemben. Ott volt mindenki! Pedig sokuk szétszóródott a világban. Vajon élnek még? Bízom benne. Köszönöm, Tanár úr, hogy elnézte akkori hanyagságomat. Mentségképp mondhatnám, hogy a jó munkához idő kell. Vagy inkább ne? Hagyjuk! A lényeg, hogy elkészült a sorozat. Remélem, még láthatja.

Alakul a forma

Már majdnem kész, jöhet a „korona”

Minőségi munkához minőségi alapanyag kell

A bunda családi ereklye, apáról fiúra száll

XIX. századi ipartörténeti kinccsel varrni egy igazi kuriózum

A busóbabák készítésének is nagy mestere

A karneváli hangulat fényét emelik az egyedi „csapatszállítók”

Sokac káposzta

Sokac ételek hagyományos módon főzve

Bevetés előtti szieszta

Csíz

Párbaj

Szemérmesen

Vérmesen

Lucifer

Sámánok

Tollhintés

A „Nagy Bumm”

Jövőre ugyanitt

Élethosszig mese

Váczi Gergő | Fotó: saját archívum, Juhász Luca, stock.adobe.com

A mese jó. A mese hasznos, tanító, stresszmentesítő, sőt nagyon sokszor konkrét problémákra is megoldás adhat. Mégis valahogy az életkor előrehaladtával egyre kevesebb ilyen kedves és tanúságos történetet olvasunk, pedig nekünk, felnőtteknek is hasznos lenne. Balajti Mariann meseíró, meseterapeuta, a Babyhavior megálmodója küldetésének tekinti, hogy korosztálytól függetlenül segítsen meséivel. Persze a legnagyobb fókuszt a gyermekek kapják, akik a körülöttünk, a világunkban történő negatív eseményekkel sokszor nem tudnak mit kezdeni. Hiszen csak a szülő, a gondozó aggodalmát, félelmét érzékelik, amelyek drámaian tudják traumatizálni őket. Mariann ezért álmodta meg Tevi nyuszit, akinek segítségével a Covidról vagy éppen a jelenleg is zajló ukrajnai háborúról tud mesélni a gyerekek számára is érthető, és ami a legfontosabb, megnyugtató módon.

– *Hogyan definiálnád a mesét? Hogyan tudnád jellemezni, leírni?*

– Erőt adó, életre nevelő történetek, ami igazából generációról generációra adja át a tudást, és segíti a felnövekvő gyermekeket abban, hogy megtalálják a helyüket az életben.

– *Fontos, hogy generációkon átívelő legyen? Kérdezem mindezt azért, mert a te meséid sem generációról generációra szállnak, mivel az elmúlt években írtad azokat.*

– Igen, viszont én továbbadom, és majd valaki hozzátesz vagy elvesz belőle, úgy alakítja, hogy a kornak megfelelő lesz. Tehát én továbbadom a mostani gyerekeknek, aztán ők lehet, hogy nem így fognak majd rá emlékezni, amikor felnőnek. Az emlékfoszlányokat összekapcsolják a tapasztalataikkal, és már nem Balajti Mariann meséi lesznek, amiket az ő gyerekének elmond, de ezek mégiscsak egy ősi tudásból jönnek. Én egyébként nem írom klasszikus értelemben a meséimet, hanem valahogyan átáramlik rajtam.

– *Mit jelent az, hogy átáramlik rajtad?*

– Nem úgy írok mesét, hogy leülök, és kitalálok egy karaktert, elképzelem, hogy annak milyennek kell lennie, hanem egészen egyszerűen a problémára koncentrálok. Lehet ez bármilyen, a Covidtól elkezdve a háborún át, akár egy családi váláson keresztül bármi. Van egy adott probléma vagy egy önbizalomhiányos gyerek, és egyszerűen, amikor leülök, és elkezdek írni, akkor megelevenedik bennem a történet. Olyan, mint egy film, lepereg előttem, és én csak leírom, kiírom magamból. A meséimnek a 80%-át igazából én kapom valahonnan.

– *Felmerülő problémaként említetted a válást. Ha jól tudom, akkor te gyerekként átélted ezt a családi traumát, és téged akkor a mesék világa segített át a nehéz időszakon.*

– Így van. A szüleim elváltak, amit természetesen nehezen éltem meg, de édesanyám nagyon sok mesét olvasott nekem. Így a mesék világában kényelmesen éreztem magamat. Ott mindig a jó győz, ezt jó volt előre látni. Amikor pedig valami olyan dolog történt velem, ami nem volt kellemes, akkor bezárkóztam a mesék világába. Elkezdtem képzeletben szőni egy mesét, hogy most éppen hercegnő vagyok, akit elraboltak, hogy most éppen egy amazon vagyok, aki harcol. Ez mentett meg. Akkor gyerekként ez ösztönös volt, később, amikor elkezdtem mesepszichológiával foglalkozni, akkor jöttem rá, hogy igazából egy öngyógyító folyamaton mentem keresztül a meséknek köszönhetően.

– *És a mese hogyan tud, tudott segíteni? Kiszedett a valóságból? És ez az elv tud segíteni a felnőtteknek is?*

– Igen, tud segíteni. A felnőtteknek is kellene meséket olvasniuk, sőt, ha saját mesét íratunk egy felnőttel, abból nagyon sok minden kiderül. Hogy hol van az elakadása, kik a segítői, kik azok, akikkel szemben áll, és hogy mit szeretne igazából elérni. Ez ma még nem igazán terjedt el, de bízom benne, hogy népszerűbbé válik majd ez a fajta a terápia. A gyerekekre visszatérve, rengeteg pozitív hatása is van, és tudja segíteni a traumák feldolgozását. A mesék nemcsak hogy kivezetik a gyereket a traumából, hanem segítenek neki feldolgozni az által, hogy megmutatják, hogy más is átélte ezt. És ami fontos, hogy megoldókulcsot is ad az adott problémához.

– *Fontos, hogy a mesékben legyen megoldókulcs?*

– Mindenféleképp kell tartalmaznia legalább egy picit iránymutatást. Olyan nincs, hogy nem, mert akkor nem oldódna meg a konfliktus. A meséknek tehát felelőssége van, és ezért is mondjuk, hogy szűrni kell azok tartalmát a gyerekeknek. Kell lássa, hogy mindenki életében van probléma, de ezt meg lehet oldani. Ezt fogja felnőttkorában előre vinni. Odaállok, beleállok. Nemcsak három fejét ütöm le a sárkánynak, hanem mind a hetet. Lehet, hogy a hatodiknál már annyira fáradt vagyok, hogy legszívesebben letenném a kardom, de akkor is mind a hetet meg kell csinálni, és kész.

– *Ha már a problémákról, traumákról beszélgettünk. A Coviddal kapcsolatban is írtál meséket gyerekeknek. Miért tartottad fontosnak?*

– Egy óvodában foglalkoztam gyerekekkel, és azt vettem észre, hogy nem lehetett velük dolgozni, ami feszültségre utalt. Akkor tört be a Covid, és szinte minden hír erről szólt. Elkezdtem beszélgetni a gyerekekkel, és kiderült, mindenkit ez a téma foglalkoztat. Féltek, rémültek voltak, mint a felnőttek, de ők nem tudtak utánaolvasni, nem volt plusztudásuk a témáról, csak a szülők, gondozók aggodalmát érzékelték. A titoktól, az ismeretlentől féltek, és fel is nagyították azokat. Volt, aki azzal jött, hogy biztos, hogy ki fog halni az egész Föld bolygó. Ekkor gondoltam, hogy írok pár olyan mesét, amiben megpróbálom megnyugtatni őket. Hogy meg fog oldódni a helyzet, és a végén a jó fog győzni.

– *Mi volt a visszajelzés, meg is nyugtatta a gyerekeket?*

– Igen. Nagyon sok rajzot kaptam Tevi nyusziról és a társairól. Nagyon sok szülő keresett meg, és nagyon örültek, hogy mesét írtam erről a témáról. A legnagyobb visszajelzés az az volt, amikor a háború kitörése után már a szülők kerestek meg, hogy erről is kellene hogy írjak, mert ők nem tudják, hogy hogyan kommunikáljanak róla. Ez azért más, mint a Covid, mert sajnos a mai napig nem tudjuk a háború kimenetelét. Nyitott kérdést kellett otthagynom. A mesékben csak az alapokat mondom el, hogy mi egy család vagyunk, és ugyan közel van hozzánk, de mi megvédjük egymást, és rendben lesz minden.

– *Kifejezetten gyerekeknek, és persze ezzel a szülőknek is egy nagyon hatékony applikációt, alkalmazást is létrehoztál, ami a Babyhavior nevet viseli. Hogyan tud ez segíteni?*

– Három-négy évvel ezelőtt álmodtuk meg az applikációt és a teljes rendszert. Több egyetemi tanárral, neveléskutatóval fogtunk össze. Az alapgondolat az volt, hogy a mai szülőknek nagyon nehéz dolguk van, mert a családok egymástól távol élnek, sok helyen nincs nagyszülő vagy bárki, aki segíteni tudna, viszont így a szülőkre kétszeres teher nehezedik. A háztartás, a főzés, a munka, a gyereknevelés, és most már ugye mindent tökéletesen kell csinálni anyukának és apukának is. Nem újabb digitális tartalmat akartunk adni a gyerekeknek, hanem olyan problémamegoldást, ami instant segít, ha mondjuk, a gyerek hisztizik. Kilenc plusz egy problémakörre készítettünk olyan megoldásokat, amit a szülő azonnal tud alkalmazni, amikor ő nem tud vagy fáradt segíteni, ezek mini inspirációs videók. Valamint (gyakorlatban ez úgy néz

ki, hogy) van két plüss kis tündér a hasukban egy-egy hangszóróval, akik így mesélnek a gyerekeknek, a meséket is az applikációból lehet vezérelni. Cukin köszöntik őket, mindig elbúcsúznak, mindig megköszönik, hogy vele lehetnek, tehát különlegessé teszik a gyereket, aki ezt hallgatja.

– *Tehát tulajdonképpen kis barátként funkcionálnak, akik átsegíti a nehézségeken, hogyha mondjuk anya, apa éppen nem ér rá?*

– Így van. A szülő elindítja a kívánt mesét, amit nem képi formát kap, hanem elmesélve. Ez eleve fejlesztő hatású rettenetesen sok szempontból. Plusz a szülő kap egy gyors megoldást, ami ráadásul hasznos is, és nem ártalmas a gyereknek.

– *Itt érintettünk egy másik fontos kérdést. Olvassunk vagy nézessünk mesét a gyerekkel?*

– Én mint szakember kicsit megengedőbb vagyok a tévénézéssel kapcsolatban. A fontos, hogy szűrjük a tartalmat korosztályának megfelelően, másrészt nagyon fontos, hogy ne a gyerek tudja elindítani. Kétéves korig egyáltalán nem szabadna televíziót néznie, de ha már leültettem, és mondjuk egy 10 perces mesét megnézett, akkor utána játsszuk ki, rajzoljuk ki, bábozzuk ki ezt a mesét, hogy ne maradjon feszültség. Ettől még jobb, amikor hangos mesét hallgat a gyerek. Rettenetesen veszélyes tud lenni kiskorban a túlzott tévénézés, a túl sok vizuális zaj. Szakemberek egyértelműen bizonyították, hogy ez digitális drogként hathat. Az agyi központ azon részé lövi, mint a drogok. A WHO-nak is van egy általános ajánlása, hogy mikor, mennyi tévé- vagy digitális-tartalom-nézést enged. Ha ezt nem tartjuk be, akkor kialakulhat virtuális autizmus vagy éppen diszlexia, diszgráfia és egyéb, az egész életére kiható probléma.

– *Hány éves korig olvassunk a gyereknek?*

– Ameddig csak engedi, és nem rúg ki a szobájából. Az én lányom 12 éves, ő már nem igazán akarja meghallgatni a meséimet, ő inkább már magának olvas saját könyveket. Ez így teljesen rendben van, és örülök, hiszen a mesékkel egy olvasó gyereket neveltem. A fiam 9 éves, és még minden este olvasok neki mesét.

Rácsos ágy a rács mögött

Váczi Gergő | Fotó: Magellán

A születéstől számított első hónapok, első év az egyik, ha nem a legmeghatározóbb a gyermek egészséges fejlődésének szempontjából. Nem mindegy, hogy milyen érzelmi kötődés alakul ki ez idő alatt anya és gyermek között. Ennek milyensége, minősége egész életében meghatározó lesz. Talán mondani sem kell, hogy a börtönben született babák helyzete koránt sem hétköznapi, és szinte borítékolható a nehezített gyermekkor, de a büntetés-végrehajtási intézet igyekszik kiemelt figyelmet fordítani az állapotos elítéltek gondozására, és természetesen arra, hogy a körülményekhez képest a legideálisabb lehetőségeket biztosítsák az anya és a baba számára.

„Tíz hónapja vagyunk az anya-gyermek részlegen, és 11 hónapja született meg kislányom…"
„Tíz hónapja vagyok a börtönben, és 9 hónapja vagyok édesanya…"
„9 hónapja szültem meg a kisfiamat. Kilenc hónapja vagyok itt."

Évente átlagosan 20 nő hozza világra gyermekét a büntetés-végrehajtási intézet egészségügyi központjában, de csak egy részük kerülhet át a kecskeméti anya-gyerek részlegre. Az anyaközpont, a gyámhatóság, valamint az országos parancsnokság az anya előéletét, pszichológiai egészségét tanulmányozva közösen dönt arról, hogy anya és gyermeke együttélését engedélyezik-e vagy sem. Amennyiben az anya később mégis elhanyagolja vagy veszélyezteti gyermekét, a közös elhelyezést megszüntetik. A kecskeméti intézetben jelenleg három édesanya neveli gyermekét. Nevüket és arcukat nem vállalva osztották meg történetüket, mindennapjaikat a börtön falain belül.

„Terhes voltam már Zoéval munkában, most már arra tudtam koncentrálni, hogy erős legyek, hogy a babámat ne érje semmi lelki sérülés vagy bármi probléma, és vigyáztam rá nagyon, próbáltam magamat is erősíteni ezzel.” A 37 éves nőt két év tíz hónap szabadságvesztésre ítélték. A bűncselekmény elkövetésekor még nem, börtönbe kerülésekor már várandós volt. Míg a fogvatartottak büntetése a szabadságvesztés, addig gyermekeik szabad állampolgárok. Dr. Zakhar Tibor bv. ezredes, a Bács-Kiskun Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet parancsnoka szerint, ha egy szóban kellene megfogalmazni, hogy miben is különbözik az anya-gyerek részleg a hagyományos börtönkörülményektől, azt mondaná, mindenben. „A mindennapokban a fő feladatuk az anyukáknak a babanevelés. Ahogy a babák kelnek, úgy kelnek az anyukák, és megetetik őket. Gyakorlatilag a civil élethez igyekszünk alkalmazkodni és irányulni, a babák igényeinek megfelelően alakítjuk a napot.” Az anyák babájuk körüli teendőit védőnő, gyerekorvos és csecsemőápoló segíti a 2002 óta működő intézetben. Ezenkívül heti rendszerességgel látogat a részlegre lelkész, pszichológus és babatornában jártas szakember. Az intézetben a fogvatartottak havonta egyszer kaphatnak csomagot családtagjaiktól, a gyerekek pedig szabad állampolgárként korlátlanul. A riport készítése előtt a látogatásról egyeztetve azonban megtudtam, hogy idegenként még a gyerekeket sem lehet megajándékozni, mivel ez már adománynak számít, ami külön engedélyeztetési protokoll alá tartozik. Ruhákat, játékot vagy bármit, amire a csecsemő-

nek szüksége van, csak a család küldhet.

„Azzal a kis tehénnel szokott aludni. Szereti a kis teheneket. Hát legalább ott van az a játék, az a zenélős, amit így szeret, feláll, és nyomkodja, de amúgy nincs olyan kedvenc játéka." A 30 éves nő számára, míg a fogvatartott státusz új, az anyaszerep már ismerős. Legidősebb fia 15 éves. Bár három éve elkövetett tettét nem árulta el, annyit igen, hogy hét év büntetés vár rá. Édesanyja belebetegedett, hogy lánya börtönbe került. „Nagyon jó gyerekkorom volt, és nagyon furcsállom, hogy hogy is tudtam beleesni egy ilyen helyzetbe, hogy én a börtönben vagyok. Nekem nagyon jó gyerekkorom volt. Én visszaemlékszek, nekem nagyon jó apukám és anyukám volt, nagyon normálisan neveltek minket." „Ön ellenkező esetben anyaként mit szólna, hogyha a gyerekei börtönbe kerülnének?" „Nem szeretném, hogy a börtönbe kerüljenek. Legelső az, hogy óvni fogom minden ilyentől."

A büntetőintézetben az anyaság egy korlátozott, mégis igen intenzív szerep. „Amin mi átmentünk, végigmentünk mindenen, ugyanúgy együtt sírunk, együtt nevetünk, ő itt a minden. Nekem ő olyan, mintha az első babám lenne." Egyes tanulmányok szerint azok a gyerekek, akik legalább egy évet töltenek édesanyjuk mellett, születésük után biztonságosan kötődnek gondozójukhoz. Az intézet parancsnoka szerint a gyerekek kötődése biztonságosabbnak bizonyult, mint a nehéz anyagi körülmények között élő, a depresszióval, a kábítószerrel vagy az alkoholproblémákkal küzdő édesanyák gyerekei esetében. „Jellemzően az anyukák, mivel a nap 24 órájában össze vannak zárva a babákkal, együtt töltik az időt, nincs itt apuka, aki segítsen a nevelésben, ezért megfigyelhető sokszor egyfajta túlzott ragaszkodás, nem teszik le az anyukák a babát egész nap, 24 órában fogják őket a kezükben, amibe azért belefáradnak. Ilyenek előfordultak, és ilyenkor a pszichológus segítségét kértük abban, hogy

feldolgozza az anyákkal azt a kérdést, hogy hogyan lehet egy picit leválni a babákról, egy picit önállóbban hagyni a babát." A börtön falain belüli gyereknevelés talán legnehezebb része márpedig a leválás. Az idilli állapot ugyanis – az anyák és gyermekek együttélése – mindössze 12 hónapig tarthat. Szerencsés esetben – mint a harmadik, intézetben élő édesanya esetében – a baba a családjához kerül. „Telefonon is szoktunk beszélgetni, már a kislány ismeri a hangját, és így látom a kislányomon is, hogy szereti az apukáját, és ezért ez nagyon fontos."

Egy anya és egy gyermek szétválasztásának talán sosincs megfelelő időpontja. Vannak országok, ahol három évig lehet együtt a fogva tartott anya gyerekével, sőt bizonyos ázsiai országokban 6 éves koráig, azaz iskolaérettségig élhetnek együtt. Az eltérések azzal magyarázhatók, hogy míg egyes kutatások szerint az egészséges fejlődés alapja a megfelelő minőségű és mélységű kötődés kialakítása az anyával, addig más szakértők úgy vélik, az ingerszegény börtöni környezet hátráltathatja a gyerekek szellemi fejlődését. A kecskeméti körlet falait mesefigurák, képek és rabok által készített dekorelemek díszítik. Ennek ellenére ottlétemkor az etetés során az alig egy tucatnyi emberarcot ismerő három baba szeme minden mozdulatomat követte az étkezés helyett. Érdekes és mellbevágó volt látni, hogy az ingerkeresés az egyik alapszükségletünk, a táplálkozás elé helyeződött. „Azért mégiscsak négy fal közt vannak. Az első éveket akárhogy vesszük, azért bezártabb körülmények közt élik meg. Éppen ezért, ahogy közeledik az idő, hogy egyéves korban elváljon a szülőtől, és tudjuk azt, hogy nem a szülővel fog tőlünk távozni, akkor szoktunk olyan lehetőségeket adni a babák számára, hogy felügyelet mellett babakocsiban kivisszük őket egy ingergazdagabb környezetbe, hogy új élményeket lássanak, új emberekkel találkozzanak, ne okozzon nekik akkora törést az elválás pillanata." Ezzel, mármint a szétválás gondolatával természetesen igyekeznek nem foglalkozni a szülők. „Próbálok nem gondolni rá, inkább próbálom minden időmet a kislányomnak szentelni, mert így nehezebb, ha rá gondolok. És inkább terelem a gondolataimat. Nem tudom, hogy hogy fogom kibírni."

A 23, a 30 és a 37 éves édesanyák pár hónapon belül gyermekeik nélkül folytatják büntetésük letöltését hagyományos körülmények között. Ötéves távlatban nézve amerikai kutatók úgy találták, hogy alacsonyabb a visszaeső bűnözők száma azon nők körében, akik az anya-gyerek részlegen voltak fogva tartva. „Sokat számít, hogy itt, mikor egyedül vagyunk, és van egy támaszunk, ők a gyermekeink."

Baja a halászlén túl

Susán Janka | Fotó: Susán Janka

Nem azt mondom, hogy ne próbáljuk ki a híres bajai halászlét, hanem azt, hogy a hasunkon kívül táplálják a szellemünket is. Fedezzük fel Baja látnivalóit, mélyedjünk el a város kultúrájában, mert hangulatos utcákon, tereken sétálhatunk gyönyörű épületek között, és megismerhetjük a város jelentősebb polgárait. Baja is azok közé a szerencsés települések közé tartozik, amelyekben a város szerves része a természet, a Sugovica partja és azon túl a Petőfi-sziget.

A Szentháromság térre érkeztünk, és még parkolót is találtunk. Meglepetésünkre hiába kerestük az automatát, mert ingyenesen lehet parkolni! Jól indult a sétánk. Nem mélyedtünk el a hatalmas tér tanulmányozásában, hanem elindultunk a Sugovica-part felé. Ez a látvány igazán megkapó volt, még a borongós időben is, amit kifogtunk. Nyáron az itt élők csak leszaladnak a homokos szabadstrandra, vagy átsétálnak a szemközti Petőfi-szigetre.

A Bagolyvárat céloztuk meg, Miskolczy Ferenc grafikus és festőművész egykori otthonát. Egyszerűségében szép a Bauhaus stílusú épület, és kívülről nem is látszik, honnan a vár elnevezése. Az udvaron szép bástyában folytatódik a lakóház, ami a magyarázatot adja. A 95 éves korában elhunyt festő főleg olajjal, pasztellel és akvarellel dolgozott, és egyik kedvenc témája lehetett az udvarából elé táruló mesés panoráma a Sugovicára. A jó idővel a múzeumok is kinyitnak, és akkor érdemes lesz visszamenni, megismerkedni a munkásságával. Néhány száz méterre innen ugorjanak be az Első Bajai Rétesházba, mert az utóbbi idők legfinomabb rétesét ettük ott. A megszokott fajtákon túl érdekes párosítások is kipróbálhatók, csak hogy egyet említsek, amit én is megkóstoltam, a nutellás tejberizses.

A Szabadság utcán haladva elérjük a Bácskai Kultúrpalota épületét, amely 1907-ben épült gyönyörű szecessziós homlokzattal. Külföldről vett minták alapján Reich Vilmos és Gyula építtette, majd divatcikkeket, vásznakat és szőnyegeket árultak benne a múlt század elején.

Szemközt egy kicsi, de annál hangulatosabb teret járhatunk körbe. A Roosevelt tér közepén Neptun (Neptunus) ókori görög isten szobra, a vizek és tengerek istene szigonnyal a kezében áll egy szökőkút tetején. Igaz, hogy tengert a közelben nem találunk, de a vizek körbeölelik a települést. Mellette a tér egyik sarkán a Türr István Múzeum szép tégladíszítésű épülete. 2022-ben elnyerte az év múzeuma díjat a kiállítások megújításáért. Ha van időnk, érdemes betérni.

A tér túloldalán, a Déri Miksa közön túl már messziről felhívja magára a figyelmet a talán copf stílusú homlokzatú épület. Egyelőre nem tudtam kideríteni az eredetét és régi funkcióját, ma úgy tűnik, a Nemzeti Közművek épületének befejező eleme. Az emeleti zöld zsalugáteres ablakok bája, ahogy körbefogják a harmonikus bejárati kapu fölé emelkedő íves zárt erkélyt – tényleg megéri, hogy megcsodáljuk. Elszomoríthatna, hogy kezd omladozni a vakolata, de az átfogó vizuális élmény szempontjából ez lényegtelen. Milyen szép lehet belülről is!

Visszaértünk a Szentháromság térre, menjünk közel a szoborhoz, amely eredetileg a városháza előtt állt, de az akkori uraság 1793-ban átrakatta a jelenlegi helyére. Áttekinthetjük a szépen felújított épületeket, amelyek jellemzően az 1820-80-as években épültek. A mostani városháza egykor a Grassalkovich család palotája volt, a másik oldalon a Galéria kávézó egykor a Fischer családé. Mellette a hotel épületének kapualjából nyílik a Rózsavölgyi Márkról elnevezett udvar, aki kora ismert hegedűvirtuóza volt, valamint a verbunkos zene egyik utolsó képviselője, egyben az első csárdáskomponistánk. Nyáron ez az udvar megtelik élettel, a napsütötte térről jóleshet ide árnyékba vonulni. A szemközti oldalon a Duna Szálló épülete zárja a Sugovica felé a teret.

Lépjünk egy kicsit vissza a szépen gondozott Tóth Kálmán térre. Bezerédy Gyula 1894-ben készítette az egész alakos bronzszobrát, ami a tér legfőbb dísze. Tóth Kálmán (1831–1881) népszerű költő volt, több verséből lett „népdal”, drámaés újságíró (a Hölgyfutárt szerkesztette), városa országgyűlési képviselője, az MTA levelező, a Kisfaludy Társaság rendes tagja volt. Az ő érdeme, hogy Baja a vasúthálózathoz csatlakozott.

A sétálóutca a télvégi időben még nagyon kihalt volt, de magam előtt láttam a nyári nyüzsgést, a kávézóknál és cukrászdáknál napernyők alatt ücsörgő embereket. Ahogy közeledtünk a Szent Péter és Pál apostolok templom felé, egyszer csak elkezdődött a többperces harangjáték. A templom nyitva állt, szerencsésnek éreztük magunkat, hogy bemehetünk. Fabsics Mihály plébános 1742-ben kezdte építeni a hívek adományaiból és a kalocsai érsek támogatásával. 1764-ben szentelték fel a 36 méter hosszú és 15 méter széles épületet, majd a 19. században bővítették a mai méretére. Toronyórája az 1780-as évek óta van, a jelenlegi – mint hallottuk – csodásan zenél. A torony három harangját 1930-ban a bajai harangöntő és toronyóragyáros Bodicsy Sándor öntötte.

Elindultunk következő célpontunk, a Déri-kert felé, pár perces sétával oda is értünk. Egy újabb zöld oázis a városban, játszótérrel az egyik oldalán. Az 1914-ben elkészült parkot Déri Frigyes műgyűjtő álmodta meg. A Déri család 1873-ban vándorolt Bécsbe, Frigyes a Kereskedelmi Akadémián végzett, és az Osztrák–Magyar Monarchia legsikeresebb textilipari vállalkozója lett. Kedvét lelte a gyűjteménye fejlesztésében, és magas hozzáértésre tett szert, így tudományos szempontból is értékes tárgyak kerültek a tulajdonába. Felesége halála után azon kezdett dolgozni, hogy gyűjteménye hazakerüljön, és eleinte szülővárosában, Bajában gondolkodott az elhelyezését illetően, de Trianon után a város elveszítette addigi befolyását, és végül Debrecennek adományozta. Micsoda kincsektől esett el a város!

Sétáljunk át a Jelky András térre, ahol megnézhetjük a szabólegényből lett világutazó vándorbotos szobrát. Utazásai 1754-ben, tizenhat évesen kezdődtek, és érintette Franciaországot, Indiát, Suriname-ot, Lisszabont, Makaót, Kantont, Ceylont, Japánt, Jávát. 1777 októberben tért vissza Bécsbe, ahol még Mária Teréziának is bemutatták. 1778-ban Budán telepedett le, még csak 45 éves volt, amikor tüdővészben meghalt. Utazásainak történeteit eleinte saját maga mesélte el, de igazán ismertté Hevesi Lajos könyve alapján vált.

A következő látnivaló a könyvtár, igazi kuriózum. A hajdani zsinagóga épületét megőrizték régi szerkezetében, és megtalálható az eredeti berendezés nagy része, a káprázatos falfestéssel együtt. Érdemes leülni, körbenézni, felmenni a karzatra, az épületből kijőve a kertben is járni, és búcsúzóul a siratófalhoz is odalépni.

A túránkat a Sugovica-partra visszatérve fejeztük be a Gábor Áron-ágyúnál. Az emléktáblán olvasható a bajaiak hihetetlen hőstette: „1849. május 6-án hajnalban Jelačić bán parancsára a Herkules gőzhajó két vontatott hajóval, majd ezer katonával a város elfoglalására, megsarcolására készült. A hajó parancsnoka, Geysau császári százados Szentjános irányából érkezett a Sugovicára, és tüstént ágyúzni kezdte a várost. A soknemzetiségű Baja egy emberként kelt szeretett városa védelmére. A folyóparton beágyazott 18 fontos ágyú megálljt parancsolt a császári seregnek. Hős nemzetőreik a hajót elfoglalták, a császáriakat elűzték, a gőzhajót a város az első felelős minisztériumnak átadta. Kossuth Lajos 1849. május 12-én kelt. levelében Killinger Zsigmond főtüzért és Szabó János őrmestert hőstettükért tisztté léptette elő.”
Nem volt már időnk, hogy a Petőfi-szigetre is átmenjünk, elsétáljunk a Türr István-kilátóig, de ha tehetik, ne hagyják ki ezeket a szépségeket sem, és akár kössék egybe egy finom halászlével!

(Nem) mind/egy

Szabó Márta | Fotó: AEM

Mind egy vagy mindegy – nem mindegy. Neumann kettes számrendszerében meg aztán végképp nem. Mert ott 0 is van az 1 mellett. Az Atomenergetikai Múzeum (AEM) megnyitásának 11. évfordulója alkalmából idén is egy tematikus programmal ünnepelt, és ezúttal a matematika és a számok varázslatos világába kalauzolta el az érdeklődőket.

Mind/egyes

A 11 prímszám. Ez már önmagban meghatározó alaphang tud lenni egy, a számoknak szentelt évfordulós ünnepség esetében, de az AEM-es rendezvény dátuma, a március 7. a kettes számrendszerrel leírva a következő: 11.111, ami még tovább fokozza a varázsát!

A születésnapi rendezvény koncepciója az volt, hogy a valószínűségszámítás, a matematika, a stratégiai gondolkodás a kettes számrendszer világába kalauzolja el elsőként a diákokat, akik „premier előtt" látogathattak el a múzeumos programra március 7-én délelőtt, majd délután a családokat. A Neumann János Számítógép-tudományi Társaság – mint az AEM együttműködő partnere – vendég előadót hívott Paksra, hogy egy könnyed, jó hangulatú előadással vezesse be az érdeklődőket a neumanni számok világába. Az elméleti alapokat ezt követően a gyakorlatban is ki lehetett próbálni, amelyhez a kiállítótérben helyezett el különböző játékokállomásokat a múzeum, így kicsik és nagyok egyaránt bizonyosságot szerezhettek afelől, hogy a tudás teljes mértékben függetleníteni képes a szerencsétől, mint befolyással bíró faktortól az élet szinte minden területén.

Az a bizonyos első…

Az AEM 2021 őszén új sorozatot indított Nyomaték címmel, amely abszolút közönségkedvenc tartalma lett a Múzeum YouTube-csatornájának, nézettségben és elérésben is első helyen zárt a többi tartalom között. A lejátszási listába gyűjtött epizódok között immár azonban a második évad is felsejlik, elsőként az atomerőműben szolgálatot teljesítő mozdonyok mutatkoztak be az új részek között. Májusig minden hónapban egy új epizóddal gyarapszik a múzeumos YouTube-csatorna, úgyhogy érdemes rá feliratkozni.

Szédítően új

Több program során élvez kitüntetett szerepet a VR-szemüveg, segítségével bárki betekintést nyerhet a blokkvezénylőbe, a reaktorcsarnokba vagy a turbinacsarnokba is. Teljesen realisztikussá válik az élmény, ahogy például a szemüveget felvéve egyszer csak a reaktortartály mellett találjuk magunkat, és a lenyűgöző Cserenkov-sugárzás jelenségét látjuk a szédítő mélységben. A nagy érdeklődésre való tekintettel új 360 fokos panorámaképek debütálnak hamarosan, hogy még több virtuálisvalóság-tartalom álljon a tudományos ismeretterjesztés szolgálatába.

Hogy az 1% jó célt szolgáljon!

Az **ESZI Intézményfenntartó és Működtető Alapítvány** jogosult az SZJA törvény alapján a magánszemélyek személyi jövedelemadójának 1%-ára.

Az ESZI Alapítvány az összeget az Energetikai Technikum és Kollégiumban folyó nevelés és oktatás, szakmai középfokú képzés, képességfejlesztés, ismeretterjesztés és tanulói ösztöndíj támogatására fordítja.

Kérem, hogy adójának 1%-ával segítse az oktatási intézményben folyó szakképzés színvonalának emelését, a nehéz élethelyzetben lévő diákok támogatását.

Az ESZI Alapítvány adószáma:
18861415-2-17

Köszönjük!

Ölel: Pista!

Czibuláné Mayer Szilvia

Jó napot! Ön az? (sötét kapualj esőben) Mondják, milyen csinos ember, minden nő álma! Magas, dús haj, fitos orr, apró fülek, bronzbarna bőr… De nálam nem a szép pofika, nem a külső számít! Akármilyen jól néz ki… Köszönöm a virágot, de nem. Csókot?! NEM! Meg kell ismernem ahhoz, hogy magába szeressek! Sajnálom. Nekem nem a külső számít! (vakító reflektorfény a férfiarcra) Jézusom! De hát Ön nem is…! Se fitos orr, se mandulaszemek. Magas homlok… Ki Ön? Ez valami félreértés! Vagyis kérem! Ne haragudjon, azért szeretném megismerni! Kérem, uram! Várjon! Mondtam: nálam nem a külső számít! Na… talán egy kicsit…

Elnézést kérek a viccelődésért, de úgy érzem, nem haragszol meg, ugye az írónál nincs szabadabb. (?!) Egyébként a hölgyet sem értem, az a csibészes mosoly megér egy misét! De ezt már megbeszéltük. Nyugtáztad: fröccsre van pénz, könyvre nincs. Ma sincs. Mert az irodalom nem elég izgalmas, nem szenzáció. Hát tegyük azzá! Rohan a világ. Ma is. Rohan a veszte felé, s lássuk be, e száraz, göthös Magyarországot miért ne állít(hat)nánk most is fejre?! Vethetne cigánykereket is! S hogy ki lesz a modell? Hát Mr. MindenKor. Ki más?

Meséld el, Pista! Ha látnád! Közel 30 éve csak a hangsúlyok, a fények változtak, Mácsai Pál játéka cseppet sem. Mindig szemérmesen rejtőzködtél, örkényien paradox munkáidban, mégsem vagyunk Kulcskeresők. Igaz is, nincs balfék olvasó! Egy igazi novella pedig nem több egy pendülésnél, nem tűr meg felesleget, giccses cicomát.

No, és mi lesz ennek a kis huncutfuncutnak a neve? – kérdezték 1912. április 5-én, mikor Pisti beleszületett a gazdag családba. A likőrgyáros nagyapától az Örkény nevet „kaptátok", apukád ugyan elgavallérkodta a vagyont, de mindig érkezett segítség. A módos zsidó család katolizált, vacsoráitokon bankárok, püspökök ültek, mégsem olvasott otthon senki. E nagy életnek az irodalomhoz semmi köze nem volt, téged mégis értelmiségi karrierre kényszerítettek. Hetedikben már alakultak a paradox helyzetek! Megbuktál magyarból?! Szerencsénkre sikerült a grammatikát megkedvelned, s a Műegyetem után a gyógyszerész szakra átiratkozva már szüleid is adták hozzájárulásukat. Végül 22 évesen döntöttél az irodalom mellett. A gondtalan jómódot ki kellett használni: Pisti síelt, teniszezett, olvasott, mit tudta, mi fán terem a nélkülözés. Ám műveidet válaszra sem méltatták, gyógyszerész végzettséggel az irodalmi körökben tehetséges, ám úri műkedvelőnek tartottak, hiába tettél bármit az asztalra! Túlkoros voltál a fiatal írók között, és ki engedhette meg, hogy utazgasson a hirtelen jött szerelemben? Londont, Párizst Gönczi Flórával, itthon az összes szerkesztőséget körbejártad. Kidobtak mindenhonnan, míg a Szép Szónál maga József Attila volt az első ember, aki leült veled: Jó novella a Forradalom (Tengertánc), csak a címet változtasd meg, aztán írd át az egészet. Szégyellve derengett, míg írói példaképeid filléres gondokkal küzdöttek, a te utazó, bohém életed sem tarthat örökké. Olvastál,

írtál már németül, franciául, angolul, de 1939 őszén az „utolsó vonattal" hazajöttél. Itthon már József Attila és a régi Szép Szó is meghalt. Gyógyszerészként gyakran behívtak, Flórától kapott sürgönyöd végleg megtörte az idillt, válni akart, s te megölni indultál a hűtleneket. A Hajnali pisztolylövés a zsebedből előrántott sajttal – unokahúgodnak hála – abszurdabbul nem is történhetett volna a magyar groteszk próza megteremtőjével.

A vegyészként is végzett Pisti '42-ben valóságos Vérzivatarba került. A későbbi Lágerek népe, a Voronyezs alkotója még mindig naiv és jómódú volt, fehér egyenruhában, fekete lakkcipőben vonult be. Nem vették jó néven: kikötöztek, felpofoztak, megaláztak. Többé nem zászlósként „szolgáltál", hanem zsidó munkaszolgálatosként. E hosszú gyalogmenetbe Pisti lassanként belehalt, és megszületett Örkény István.

Nem provokációnak szántad a lakkcipőt. Az életért küzdöttél, hadifogságba estél, humorod nem hagyott el, bár okod lett volna bőven: Se Operába, se hangversenyre nem nagyon járok. Mostanában a hason csúszásra és az emberölésre fektettem a hangsúlyt. De az irónia lassan elnémult pár gramm kenyér és egy csajka kása társaságában a közel 5 év alatt. Pisti emlékei messze tűntek. Később íróasztalhoz is jutottál, mégsem volt hazatérés csak '46 karácsonyán, tréfálkoztál az egészségeddel – a korábbi 39 kg-hoz képest érthető –, ami maradt az a remény. Édesapád meghalt, húgod, édesanyád Amerikába távozott némi megnyugvást második feleséged (F.) Nagy Angéla jelentett. A kis Angéla és Antal érkezésekor dramaturg, lektor voltál, itt-ott felvillantak írásaid, hajszálon múlt az életed. Déry Tiborral befejezetlen négykezest alkottatok, az '50-es években a humor, melyet gyakoroltál életveszélyes volt. Már csak a hited maradt meg, nem úgy, mint melletted második feleséged és két gyermeked. Súlyos érszűkülettel operáltak, és e szívbetegségben születtek az Örkény-novellák, sőt a későbbi Bacsó Péter Tanújának ötlete is tőled származott, mert ekkor még nem készült fel Rád a filmvilág. Röviden írtál, a lényeget keresve, sokszor kapkodva, miközben valami új volt születőben.

A Lila tinta kifolyt, még elnyomta a jövőt, de szemed és tollad ezután már nem engedelmeskedett, megszűnt „illusztrátor" lenni, átálltál. 1956 ősze. Az Írószövetség elnöki tagjaként nyilatkozol, döbbenten hallgatnak: a rádió is hazudott, és én is. Keményen megbűnhődtél, és nem köteleződtél el többé, a publikálástól is eltiltottak. A közép-európai groteszk, az örkényi fekete humor már készülődött, mikor az egyetemista irodalomtörténész, Radnóti Zsuzsa odalépett hozzád. Barátság, szerelem és házasság lett a negyed évszázados korkülönbségből. Gyönyörű volt, kedves, amilyenek a Zsuzsák általában (tiszteletem Édesanyámnak is), lám…, mégsem a külső számít?! Déryvel összeveszejtettek, elárult vagy sem? Ki tudja! Kosztolányi és Karinthy karcolatai, Hemingway prózái és Kafka abszurdjai után 1967-ben megszülettek az Örkény-egypercesek. Jókat derültem a leplezetlen, őszinte, életről szóló Aszszonyok éjszakáján, Nászutasok a légypapíron, Macskajátékon és az összes groteszkeden. Mesteri írásaid végre ismét helyet kaptak az irodalom nagypáholyában, tündökölve, megérdemelten! Fricskák, csipkelődések újabb csokrai reformdarabokká értek, telt házzal játszották a tragikus komédiákat, és a Tóték is több nyelven világsiker lett, te pedig a Fekete Humor Nagydíjának mestere. Néha hosszabb viták árán ugyan, mert az Ember melegségre vágyik, de kellett a naturalizmus, a realisztika, kellettek e darabok. Nekünk is lett Beckettünk, Vonnegutunk. Elismertek. Sőt utánoztak! Lám, a huncutfuncut megmutatta! Cukormázzal nyalt vissza a fagyi! Kossuth-díj került a József Attilák mellé, minden a helyén volt, végrendelkeztél, és a „végén" a Rózsakiállítás is megérkezett, aztán a barát Déry is elment, minek már maradni, igaz? Rendszereztél, szerkesztettél, készültél te is. Kórházi ágyadon szörnyű kínok között szülted meg a Forgatókönyvet.

1979. június 24. Zsuzsa fogta a kezed. Csend lett. Már nem mesélt tovább senki. Pisti már régen meghalt, és most Örkény István is lehunyta szemét. De Pista még itt él közöttünk! Színház, köztér, ösztöndíj, emlékmű, színdarab, könyvesbolt, még posztumusz díszpolgári cím is szól Önről! Egyszerű, hétköznapi kérdéseinket tette fel csupán, s válaszaiban lett az abszurd, a magyar groteszk megteremtője. Kérem, meséljen még! Humorának sajátja, itthon és a világirodalomban is végérvényesen gyökeret vert. És képzelje! Maga nagyon is szép! Kéne valami emléket hagyni magunk után – vetette egyszer oda, lazán. Egy baj van csupán: hagyhatott volna több emléket nekünk! Pista bácsi, ki fogja, ki meri ma fejre állítani e világot?!

Az új paksi blokkok manőverezőképessége

Paks II. Zrt. | Fotó: Paks II. Zrt.

Egy ország villamosenergia-rendszerében minden egyes pillanatban annyi áramnak kell rendelkezésre állnia, amennyit a fogyasztók igényelnek. Mivel hazánkban a villamos energia ipari méretekben csak korlátozottan tárolható, komoly feladat hárul a rendszerirányítóra, a MAVIR-ra, hogy garantálja a mindenkori egyensúlyt. Az időjárásfüggő megújuló energia térnyerése miatt az egyensúly megtartása egyre nagyobb kihívás. Éppen ezért az újonnan épülő atomerőművel szemben is elvárás, hogy a teljesítmény bizonyos határokon belül változtatható, „manőverezhető" legyen.

A villamosenergia-rendszer egyensúlyát többek közt az erőművi termelések változtatásával teremtik meg. A rendszer állapotát frekvenciájának mérésével állapíthatjuk meg, amely forráshiányos állapotban csökken, forrástöbbletes állapotban nő. Az egyensúly mindenkori fenntartásában az egyes erőművek különböző módon vesznek részt, a napjainkban működő atomerőművek elsősorban alaperőműként, azaz folyamatosan a névleges teljesítményükön üzemelnek. Ez a legköltséghatékonyabb és legegyszerűbb üzemmód, így az atomerőművek többsége az idő nagy részében a teljesítményük kis változtatásával kizárólag a hálózati frekvencia tartásában vállal szerepet. Nyugat-Európában már most is vannak olyan atomerőművek, amelyek nemcsak a hálózati frekvencia tartásában, hanem annak helyreállításában is nagyon gyakran részt vesznek, tehát végrehajtják a rendszerirányító automatikus vagy ún. kézi frekvencia-helyreállítási parancsát, magyarul változtatják a teljesítményüket. A frekvenciatartási és -helyreállítási tevékenységeken felül a menetrendkövetés is egyre gyakrabban fordul elő, elsősorban az időjárásfüggő villamosenergia-termelők egyre nagyobb száma és a liberalizált villamosenergia-piac új szabályai miatt. Ez azt jelenti, hogy vannak olyan időszakok, amikor egy adott erőmű nem képes értékesíteni a villamos energiájának egy részét, ezért a menetrendjébe egy leterhelés, majd egy felterhelés kerül.

Magyarországon az átviteli hálózathoz csatlakozni kívánó erőművek számára az e kérdést is magába foglaló követelményeket a MAVIR Üzemi Szabályzata és annak irányelvei fogalmazzák meg. Ezenfelül a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség, valamint az Európai Atomerőműveket Üzemeltetők Szövetsége is fogalmaz meg ajánlásokat, amelyek figyelembe veendők a manőverező erőmű tervezése során.

Az egységek visszaterhelésére akkor kerülhet sor, ha túl nagy a kínálat, elsősorban napos vagy szeles időszakokban, és ha túl kicsi a kereslet, ami leginkább a hétvégi éjszakákon jellemző. Az utóbbi időben – 2022 decemberében és 2023 januárjában – a Paksi Atomerőmű teljesítményét többször is csökkentették, mert a villamosenergia-kereskedője nem tudta értékesíteni a megtermelt villamos energiát az adott időszakban.

Az új építésű erőművekre szigorúbb követelmények vonatkoznak, mint a már működőkre. Az új paksi blokkoknak is képesnek kell lenniük a frekvenciatartásban és -helyreállításban való részvételre, valamint a terheléskövető üzemmódra is. A VVER-1200-as blokk normálüzemi teljesítménytartománya a névleges teljesítmény 50-100%-a, tehát a manőverezés csak itt valósul meg. Arra, hogy az eredetileg alaperőműi működésre tervezett blokktípus le- és felterhelhető legyen, többféle megoldás létezik. A megvalósítás az egész erőművet érintő, összetett folyamat. A Paks II. Atomerőmű reaktorait úgy tervezik, hogy alapvetően a szekunder köri gőznyomás változtatásával, szükség szerint pedig a szabályozórudak és bórsav alkalmazásával legyenek képesek a teljesítménykövetésre. Fontos megjegyezni, hogy a frekvenciatartásban és -helyreállításban való részvétel gazdasági szempontból is előnyös az üzemeltető számára.

A fentiekben említett követelmények érvényesítése és az új blokkok manőverezőképességének minél jobb minőségben történő megvalósítása érdekében az eredetileg alaperőműi működésre szánt blokkokat át kell tervezni. Ez a módosítás az orosz tervező szempontjából egy kiemelt, több szakterületet is érintő tervezési tevékenység, amelynek végrehajtása során a Paks II. szakembereivel folyamatos konzultáció folyik. A tervezési tevékenység eredményeként előálló dokumentáció megfelelőségét a Paks II. szakemberei hangsúlyozottan ellenőrzik.

KKÁT-beruházás, üzemeltetés, avagy mi történt 2022-ben

RHK Kft. | Fotó: RHK Kft.

A Kiégett Kazetták Átmeneti Tárolója (KKÁT) 1997 óta fogadja és tárolja ideiglenesen a Paksi Atomerőmű elhasznált üzemanyag-kazettáit. Az még nem eldöntött, hogy a nyitott vagy a zárt üzemanyagciklus mellett teszik-e le a voksukat a szakemberek, de bármely végleges kezelési stratégiáról is legyen szó, az átmeneti tárolás a folyamat elkerülhetetlen része. A fűtőelemek hőtermelése és sugárzása jelentős mértékben lecsökken a tárolóban töltött időszak alatt, amely megkönnyíti a további teendőket.

Az atomerőmű üzemi területe mellett, annak déli részéhez csatlakozó létesítményben jelenleg 10 567 kiégett kazetta található, melyből a 2022-es évben 360 darab betárolása történt meg. Visszatekintve a tavalyi esztendőre, több jelentős beruházásról is beszámolhat az üzemeltető Radioaktív Hulladékokat Kezelő Kft. Ezek egyrészt a tárolókapacitás bővítését célzó fejlesztési munkálatok voltak, de a már üzemelő rendszerek fenntartására és korszerűsítésére is gondot fordítottak.

A KKÁT egy moduláris, kamrás típusú létesítmény, amelyben jelenleg is zajlik a III. ütem 3. fázis elnevezésű beruházás. Ennek köszönhetően 703-ra növekszik a kamránként elhelyezhető tárolócsövek száma. Kijelenthető, hogy

így megoldott az atomerőmű 50 évre kiterjesztett üzemideje alatt keletkező elhasznált fűtőelemek ideiglenes elhelyezése. A sűrített rácsosztású kamrák kialakítása gépésztechnológiai szempontból számos kiemelendő műszaki megoldás bevezetését igényelte, mint például a kamrák felső lezárását biztosító betöltő fedélzeti elemek és a tárolócsövekbe kerülő árnyékoló záródugók áttervezése. Az elmúlt évben elkészült az új modul vasbeton szerkezete, befejeződött a betöltő fedélzeti elemek gyártása, majd beemelése is. Elmondható, hogy az év végére a betöltőcsarnok acélszerkezete, valamint annak tetőfedése is megvalósult. A megnövelt kapacitással rendelkező tárolómodulba összesen 2812 tárolócső elkészítése szükséges, melyek sorozatgyártása folyamatban van.

A tervezett karbantartások és az inaktív komplex próbák végrehajtása mellett megtörtént a beszállítókocsi csapágyának és az átrakógép primer és szekunder szűrőjének cseréje. Sor került a konténertöltő tartály átalakítására, valamint a sugárzásálló kamera cseréjére is. Üzembe helyezték a kesztyűs manipulátort, a gyártóművi próbát követően. Elvégezték a rugalmas, ún. elasztomer tömítések vizsgálatát és a korróziós mintaszerelvények kiemelését és vizsgálatát. Az öregedéskezelés terjedelmébe tartozó építészeti felülvizsgálat végrehajtására és az észlelt eltérések javítására is sor került. A KKÁT 24. és 25. kamra későbbi összenyitásához szükséges ideiglenes végfal építése megvalósult. A létesítményben a tárolócsövekhez monitoringrendszer is

tartozik, amelyet az ütemek során eltérő konstrukcióban alakítottak ki. A monitoringtér-vizsgálatok tapasztalatai alapján hozott intézkedések végrehajtása megkezdődött, amelyek célja a terepi mérések egységessé tétele, a mérőrendszerek modulszerű felépítésének és bővíthetőségének megvalósítása, az adatgyűjtő és megjelenítőrendszer korszerűsítése, illetve az alkalmazott szoftverek moduláris bővíthetőségének kialakítása.

A teljesség igénye nélkül említett beruházások, módosítások, újítások a műszaki megvalósíthatóság mellett természetesen a nukleáris biztonság fenntartásának – mint elsődleges szempontnak – a figyelembevételével valósultak meg.

Az út, amely Debrecentől Paksig vezet

Lehmann Katalin | Fotó: Bodajki Ákos

Ez alkalommal egy olyan fiatalemberrel beszélgettem, akinek semmilyen paksi kötődése nem volt a városhoz és az atomerőműhöz, aki az ország keleti szegletéből, Debrecenből érkezett. Miként is vezettek a szálak a Paksi Atomerőműbe? Gali István Márk projektfelelős szívesen mesélt lapunknak pályafutásáról és családjáról.

– Az első, telefonos beszélgetésünk alkalmával azt kérdezted, hogy miért is lehetnél éppen te egy érdekes interjúalany a rovatba, majd folytattad, hogy debreceni születésű vagy, és mielőtt az atomerőműbe kerültél volna, Gyöngyösön és Veszprémben is dolgoztál. Kérlek, mesélnél az útról, amely aztán az atomerőműbe vezetett?

– A budapesti BME-n végeztem gépészmérnökként, és annak ellenére, hogy a kari lap főszerkesztőjeként volt lehetőségem eljutni az atomerőműbe, mégis az autóiparban kezdtem a pályafutásomat. Akkor még nem is gondoltam volna, hogy ez mekkora lehetőség lenne számomra. Az autóiparban kezdtem Gyöngyösön, majd

Veszprémben, ahol az évek alatt egy körülbelül kétszáz fős csoport termelési egységvezetője lettem, ahol az új projektekért is feleltem. Itt egyfajta rugalmas-folyamatos munkavégzés volt, még szombaton és vasárnap is dolgoztam. Az autóiparban is nagyon fontos a mennyiségi teljesítmény, viszont ez teljesen más, mint atomerőművet üzemeltetni.

A veszprémi évek alatt ismertem meg aztán a feleségemet, aki szedresi származású. Arra jutottunk, hogy ha kiegyensúlyozott családot szeretnék, akkor az a fajta munkavégzés, ami a napunkat jellemezte, már nem megfelelő, és szükséges lesz változtatnunk. Így kerültünk Szedresbe, körülbelül öt évvel ezelőtt. Nem sikerült azonnal elhelyezkednem az atomerőműben, dolgoztam egy dekontaminálósátor-készítő cégnél Szekszárdon, ahol folyamatfejlesztés és a ,,kis cégből nagy céggé" fejlesztés volt a fő feladatom. Ezt követően kaptam egy paksi lehetőséget; a Duna Center Therm Üzemi Szolgáltató Kft.-nél minőségirányítási vezető pozícióba kerültem, ami már közelebb állt ahhoz a szemlélethez, ahonnan jöttem. Viszont más volt az iparág. Ekkor kezdtem el megismerni az atomerőmű külső és belső területeit, ami megtetszett, és amint lehetőségem volt, jelentkeztem az ERBE Zrt.-hez, majd ezt követően tavaly júliusban a Paksi Atomerőműhöz. Időközben már a második kisfiam is megszületett, és gyakorlatilag az a fajta 0–24 órás munkavégzés, amelyben azelőtt dolgoztam a Projekttámogató Osztályon, megszűnt.

– *Gondoltad volna a debreceni évek alatt, hogy egyszer az atomerőműben fogsz dolgozni?*

– Biztos, hogy nem gondoltam! Sőt, amikor anyukámnak meséltem, hogy az atomerőműhöz kapcsolódó munkákban fogok részt venni, akkor azt mondta, hogy te jó ég! Az én családom Hajdú-Bihar megyéből származik, viszonylag messze Pakstól. Anyukám nagyon sokat tett azért, hogy a családban elsőként egyetemre járhassak. Rendszeresen olvasom Aszódi Attila és Hárfás Zsolt oldalait, akik kicsit könnyedebben, közérthetőbben próbálják megfogalmazni az atomerőmű működését. Nagyon fontosnak tartom az ilyen és ehhez hasonló kommunikációt, amely segít megértetni másokkal, hogy az atomenergia a mai modern életünk fenntartásához elengedhetetlen.

– *Milyen a napirended, mi a feladatod projektfelelősként?*

– A Projektfőosztályra kerülő projektekhez delegálnak egy projektvezető, akik mellé a munkák bonyolultságától és szakterülettől függően rendelnek a Projekttámogató Osztályról projektfelelősöket. Számomra is az elsődleges feladat, hogy az adott projektet a műszaki értekezlet döntésétől egészen a pénzügyi zárásig végigkísérjem, a projekt sikeres teljesítéséért mindent a legjobb tudásom szerint megtegyek. Ide tartozik a projektek kezdeti szakaszában a megbeszélések, egyeztetések koordinálása, a műszaki dokumentációk előkészítése, ellenőrzések, helyszíni bejárások összehangolása. A kiviteli tervek tervzsűriztetésének megszervezése, és a tervek összevetése a valós állapotokkal. A kivitelezési szakasz során a helyszíni ellenőrzésekre kerül a hangsúly, hiszen akkor bizonyosodhatunk meg a valós tényekről, ha ott vagyunk, ahol a munkavégzés történik. Majd a projektek végeztével a dokumentumok összegyűjtésében és archiválásában is jelentős feladatunk van.

– *Az elmúlt pár hónap alapján családbarát munkahelynek találod az atomerőművet?*

– Mielőtt Szedresbe költöztünk volna, hallottam arról, hogy atomerőmű egy családbarát munkahely, anyósom és apósom is sokat mesélt arról, hogy régebben is milyen nagy megtiszteltetés volt a Paksi Atomerőműben dolgozni. Azáltal is családbarát munkahelynek tartom az erőművet – sok minden más mellett –, hogy van megfelelő buszközlekedés, étkezési lehetőség és különféle juttatásokat biztosítanak a munkavállalóknak. Általában haza tudok menni úgy, hogy nem nyomaszt a gondolat, hogy valamit nem tudtam befejezni aznap, és még otthonról is foglalkoznom kell vele. Van két kutyánk, egy szép kertes házunk, és tudunk minőségi időt szánni a gyerekeinkre és a családunkra, ami számomra igazán fontos.

– *Részt vettél már a családoddal valamilyen atomerőműves családi programon?*

– A tavalyi családi napon már részt vettünk a gyerekekkel, és ami programot lehetett, azt kipróbáltunk velük. Ők is és mi is nagyon élveztük a habfürdőzést, a szökőkutas horgászatot is, és még a Tesla-tekercset is megnéztük a múzeumban, de sok minden van még, amit meg szeretnék nekik mutatni. Ahogy nőnek, egyre több részletet érthetnek meg az életünket körülvevő természetes sugárzásokról és a nukleárisenergia-termelés lépéseiről.

Akkor, most és mindörökké

Hecz Jolanta és Hecz Gábor

Vadai Zsuzsa | Fotó: saját archívum

Városi-falusi?

Jolanta: – Varsó belvárosában nőttem fel. Ott laktam, tanultam és dolgoztam Magyarországra történő átköltözésemig. Fiunk is ott született. A mai napig nekem Varsó a világ legszebb városa.

Nincsenek testvéreim, de szüleim testvérei révén nagyon kiterjedt a lengyel rokonságom.

Gábor: – Kocséron születtem, egy Nagykőröstől 11 km-re fekvő faluban, szüleimmel viszont Rákoscsabán éltünk. Abban az időben Rákoscsaba inkább nézett ki falunak, mint városnak. Játszóterem a Rákos-patak melletti hatalmas rét és az általános iskolába vezető földes út melletti grund volt, ahol végeláthatatlan ideig rúgtuk a labdát. Télen a kiöntött patak jegén korcsolyáztunk több kilométer hosszan Csabától akár Pécelig is.

Gyerekkoromban a nyarakat szülőhelyemen töltöttem keresztszüleimnél, ezért is mondhatom, hogy városi-falusi, avagy falusi-városi gyerek voltam.

7 órás munkanap – 6 hetes szabadság?

Jolanta: – Érettségi után a varsói, több mint 115 éves múlttal rendelkező – jelenlegi nevén – Fő Kereskedelmi Iskolán (lengyelül Szkoła Główna Handlowa), folytattam további tanulmányaimat.
1979-ben a diplomamunka sikeres védésével „magister" (mester) cím használatára jogosult, okleveles közgazdász lettem. Egyetem után a varsói Belkereskedelemi Intézetben helyezkedtem el tudományos munkatárs munkakörben. Abból az időszakból a 8.30-kor kezdődő 7 órás munkanapra és 6 hetes szabadságra életem során igen gyakran gondoltam vissza.

Pályaválasztás

Gábor: – Az általános iskolát Rákoscsabán, középiskolai tanulmányaimat már Kőbányán, a Pataki István Híradástechnikai Szakközépiskolában végeztem. Érettségi után egy évet dolgoztam a PM számítóközpontjában Óbudán. Itt ismerkedtem meg a számítástechnikával, ezért – a katonai időszak után – megkezdtem tanulmányaimat a Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola számítástechnikai szakán, ahol villamos üzemmérnöki képesítést szereztem. 44 évesen ismét beültem az iskolapadba, és a Budapesti Műszaki Egyetemen szereztem meg a reaktortechnikai szakmérnöki képesítést.

Szerelem első látásra

Jolanta: – Az egyetemi évek alatt – júliustól szeptember végéig tartó nyári szünetekben – angol és orosz nyelvi idegenvezetőként dolgoztam. Az egyik barátnőm megkért, hogy az általa elvállalt magyar csoportot vegyem át. Az elején erősen tiltakoztam ellene, valószínűleg azért, mert már akkor tudat alatt éreztem, hogy ha segítek, akkor az életem már nem lesz a régi. De a baráti kötelék és az egyhetes tengerparti kötetlen program győzött. A csoport Budapestről érkezett, és a csoportban ott volt Gábor.
Gábor: – Mindig szerettem utazni, gondoltam, elmegyek egy lengyelországi kirándulásra, így láthatom Varsót, a tenger melletti Hármas Várost és a tengert. És ahogy talán meg volt írva nekem/nekünk, a lengyelországi idegenvezetőm egy nagyon csinos, kedves, mosolygós fiatal lány volt, Jolanta. A meglátni és megszeretni innentől nem volt kérdés, amit az együtt töltött napok megerősítettek bennem. Már akkor tudtam, hogy vele szeretném leélni az életemet. Több mint egy év múlva össze is házasodtunk.

Egy új élet kezdete

Jolanta: – Házasságkötésünk után kisfiunkkal költöztünk Gábor szüleihez Budapestre. A szükségállapot és az ezzel kapcsolatos lengyelországi nehéz gazdasági helyzet miatt eldöntöttük, hogy könnyebb lesz Magyarországon élni.
Gábor: – Lakáshoz jutni abban az időben megfelelő kapcsolatok nélkül szinte lehetetlen volt a fővárosban. Ismerősünk révén megtudtam, hogy Pakson fiatal szakembereket keresnek, így kerültem Paksra. Először egyedül, majd megfelelő szervezés után már a családom is követett az erőmű által biztosított családi házas IBUSZ-lakásba. Másfél év múlva lakótelepi lakáshoz juttatott az erőmű.

„Minden lehetséges, de ami nem, ahhoz több idő kell"

Jolanta: – Magyarországi szakmai pályafutásom az intenzív magyar nyelvtanfolyam elvégzése nélkül nem lett volna lehetséges. A magyar nyelv elsajátítása nem egyszerű, 40 év gyakorlás után még a mai napig tanulom. Kitartásomat segítette kedvenc mondatom, mely szerint „minden lehetséges, de ami nem, ahhoz több idő kell".
Az erőműben 1985 júniusában kezdtem el dolgozni belső ellenőrként. Előtte majdnem egy évig ebben a beosztásban a paksi ÁFÉSZ-nál dolgoztam.
Pár hónap elteltével a 3. és 4. blokk építéséhez kapcsolódó feladatokkal megbízott Szolgáltatási Osztályra kerültem át csoportvezetőnek, ahol többek között az épülő blokkok speciális pénzügyi elszámolásai, többéves költségtervek készítése volt a feladatom.
Közben megszületett két lányom, és 5 éven keresztül nevelésükkel foglalkoztam. 1992 októberétől a Számviteli Osztályon kezdtem el dolgozni elemző közgazdászként, majd pár év után, a nyugdíjazásomig, gazdasági szakértőként.
Fő feladataim közé tartozott a szabályozási rendszerek kidolgozása, az éves beszámolók elkészítése, elemzések és az osztály minden csoportjára kiterjedő szükség szerinti közreműködés. 2000 novemberétől meg lettem

bízva a nukleáris üzemanyag nyilvántartásával, elszámolásával és tervezésével.
Az erőműves évek során mérlegképes könyvelői és adótanácsadói képesítést szereztem. Sikerült részt vennem a British Council szervezésű, 6 hetes nagybritanniai menedzserképzésben is. Az ESZI Intézményfenntartó és Működtető Alapítvány létrehozásától számítva 10 éven keresztül a felügyelőbizottságának voltam a tagja. Büszke vagyok arra, hogy a kollegáim és vezetőim elfogadtak, munkámra számítottak, azt megbecsülték mindennapos visszajelzés mellett vezérigazgatói dicsérettel és Gazdasági Nívódíj megítélésével.
Nyugdíjazásom után több hónapig dolgoztam fordító munkakörben, ahol örömömre a saját anyanyelvemet korlátlanul tudtam használni.

Évtizedek folyamatos műszakban

Gábor: – 1982 októberében kerültem az erőműbe a Folyamatirányítási Főosztályra számítógép-ügyeletes munkakörbe a blokki számítógépekhez, amelyek biztosították a blokkvezénylő személyzete számára a blokk biztonságos üzemeltetéséhez szükséges számított és megjelenített folyamatos információkat. Itt éltem meg műszakban az 1. blokk indítását. Leírhatatlan élmény volt a zsúfolt vezénylő és – nem utolsósorban – a hatalmas felelősség.
17 éven keresztül dolgoztam folyamatos műszakban, majd pár évig a blokki átrakógépek irányítástechnikai üzemeltetéséért felelős csoportban dolgoztam. Azt

követően a zónaellenőrző rendszer zavartalan üzemeltetéséért feleltem a kollégáimmal.
Kétszer vettem részt az akkori Szovjetunióban többhetes számítógépes továbbképzésen, Szeverodonyeckben. Később a reaktortechnikai szakmérnöki képesítés hozzásegített ahhoz, hogy a Biztonsági Igazgatóság Nukleáris Biztonsági Osztályra kerüljek biztonsági mérnöki beosztásba. Így részt vehettem a karbantartások utáni blokkvisszaindulások és az átrakások ellenőrzésében, valamint NAÜ-s vizsgálatokban. Lehetőségem nyílt egy kéthetes NAÜ-s tanfolyamon is részt venni Karlsruhéban.
Édesanyám súlyos betegsége miatt kértem korengedményes nyugdíjazásomat 2011 januárjától. Szerettem az erőműben dolgozni, szerettem a közösséget.

Az a legendás csikócsapat!

Gábor: – Az úgynevezett csikócsapat tagjaként rengeteg közös kulturális és sportprogramra emlékszem, ahol mindig megvolt az igazi kollegiális kapcsolat egymás között.

Csikung torna és tibeti rítus

Jolanta: – Nyugdíjasként új szokásommá vált, hogy bárhol vagyok minden napot 20 perces csikung tornával és öt tibeti rítussal kezdek a számos jótékony hatásuk miatt.
Tavasztól őszig folytatom a több mint 20 éve tartó rendszeres szorgoskodásomat a virágos és biokertünkben.
2020-ban megszületett első unokánk, Ármin, majd két év múlva Mia Olívia követte. Amikor igény-

lik, boldogan segítjük lányomékat, amely össze van kötve az unokák lengyel nyelvi tanításával.
Rokonaim Lengyelországban, a lányom házassága révén Svájcban és Franciaországban élnek, ezért nagyon sok családi programra adódik lehetőség, rendszeresen tudunk találkozni.
Szeretünk énekelni, ezért mindketten a paksi katolikus kórusnak a tagjai vagyunk. Örömömre a kórus tagjai megtanulták és éneklik a lengyel énekeket is, egy részüket lengyelül.
Az idegen nyelvek tanulása mindig fontos volt a számomra, és a rokoni kapcsolatok miatt fontos is marad, mivel a kommunikációhoz angol, német és francia nyelv ismerete nélkülözhetetlen. Ezeket a nyelveket szükség szerint gyakorlom vagy tanulom anyanyelvem napi szintű használata mellett.

Lengyel klubot szervezünk

Egy ismerős kezdeményezésére szeretnénk megszervezni a lengyel klubot Pakson, ezért szívesen várjuk a lengyel származásúak jelentkezését minden korosztályból.

Kiszabadulni és visszatérni

Gábor: – A nyugdíjas éveimet elsősorban élvezni szeretném nagyon sokáig. Az aktív időszak alatt elmaradt vagy félretett dolgokat szeretném elvégezni, befejezni. Mindennap jönnek új feladatok. Szeretnék világot látni, kiszabadulni az évtizedes megszokásokból egy időre, hogy utána feltöltődve ismét visszatérhessek, és átölelhessem a számomra legfontosabb, legféltettebb kincsemet, a családomat.
Kifejezetten szeretem a sportot, a jó zenét, az élő koncerteket, a jó filmeket a klasszikustól a modernig. Otthonülő típus vagyok, így a szakmám révén a számítógépemmel, emellett könyveimmel maximálisan ki tudok kapcsolódni egy halk, nyugodt zene mellett.

Családunk

Életünket 1980. október 26-án kötöttük össze Varsó talán legszebb és legnagyobb Mindenszentek templomában.
Három gyermekünk született, akik kettős állampolgársággal rendelkeznek. Fiunk Witold és két lányunk: Sylwia és Magdalena.
Felnőttek, a lányok házasságban élnek. Mindhárman felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. Fiunk jelenleg humánerőforrás-menedzser. Középső lányunk, Sylwia Pakson él a családjával, építészmérnök az erőműben, jelenleg két kisgyermekével otthon van. Unokáink Ármin és Mia Olívia, ők a szemünk fényei.
A legfiatalabb, Magdalena belgyógyász és onkológus. Svájcban élnek és dolgoznak a férjével.

Ünnepi díszben

Az egyházi ünnepek nálunk szentek. Ilyenkor lehetőség szerint együtt van a család. Az ünnepi asztalra finom lengyel ételek kerülnek fel. Évközben is gyakran készítünk lengyel ételeket: cékla-, uborka-, sóskalevest, spenótos tésztát, epres tésztát, a lengyel különlegességű húsgombócot paradicsommártásban és édeskáposzta-levélbe göngyölítve.

Utazz Lengyelországba!

Varsó kihagyhatatlan az egyedülálló történelmével, hiszen majdnem teljesen újra kellett építeni a II. világháború után. Belvárosi modern épületeivel New Yorkra hasonlít. Érdemes ellátogatni a Varsó melletti Mszczonówba, ahol a búvárkodni vágyóknak egész évben látogatható a világon egyedi és több mint 45 méter mély mesterséges medence (Deepspot), és a Lengyelország déli részében fekvő Sandomierzbe, mely várost a fekvése miatt kis Rómának is nevezik. Kedvencünk a Mazury-tavak vidéke és nem utolsósorban a Lengyel-Tátra.

Honvágy

Jolanta: – A szülőhazám, Lengyelország a mai napig legkedvesebb helyem. A jövőre nézve szeretnék ott többször hosszabb ideig maradni, mert az idő kerekének előrehaladtával a honvágyam egyre csak növekszik.

Paks és az életünk

Az erőműnek és a városnak köszönhetjük a tisztességes megélhetést és az új baráti kapcsolatokat, stabil munkahelyet, biztonságot, szép környezetet és a nagyon kényelmes családi házunkat.

Nyugdíjba vonult kollégáink

2023. január–február

Schreiner Péter
primer köri főgépész
MVIGH ÜVIG ÜVFO RO

Boris Kornél
nukleáris karbantartó lakatos
MVIGH KAIG KAFO RKO

Lőrincz László technológus
MVIGH KAIG KAFO RKO

„Ha nem fejlődsz, lemaradsz”

Orbán Ottilia | Fotó: Bodajki Ákos

Régi motorosainkra a fiatalos és rugalmas mentalitás jellemző. Nyitottak az új megoldásokra, ötvözve és szem előtt tartva az évtizedes tapasztalataikat. Igyekeznek lépést tartani a változásokkal. Szeretnek egyszerűen, alázatosan dolgozni, ők még ebben nevelkedtek fel az évtizedek alatt. Bármely problémára képesek megoldásokat találni, és azokat határozottan, mindig is a csapatmunka logikája szerint véghez is vinni. Fantasztikus emberek. Kertai Pál, a Turbinaosztály (TO) üzemeltetésvezetője eleveníti fel emlékeit, ő is egyike ennek a generációnak.

– *Hogy is kezdődött számodra ez az egész atomos történet? Mióta dolgozol az atomerőműnél?*

– Jelenleg 38 éve. Sok mindent jót és szépet átéltem ez alatt az idő alatt. 40 év munkaviszony után tervezem, hogy majd nyugdíjba megyek, de addig szeretném még ezt csinálni.

– *Ez az első munkahelyed?*

– 1981-ben végeztem Dunaújvárosban, az NME KFFK-n, és karbantartó üzemmérnöki diplomát szereztem. Az első munkahelyem a 11. sz. Volán paksi kirendeltsége volt, ahol energetikus munkakörben foglalkoztattak. A 18 hónapos sorkatonai szolgálat teljesítése után nagyon sok hír jelent meg a működő, áramot termelő 1. blokkról. Bennem is fellángolt az az érzés, hogy ki kellene próbálni magam egy ilyen fókuszban lévő vállaltnál, amely ráadásul Pakson van. Édesapám révén megkerestem az akkori üzemviteli igazgatót, Simon Pétert, ő átirányított Sztrida Ferenchez, aki a TO vezetője volt. Nála voltam meghallgatáson, és gyakorlatilag azonnal kézbe csaptunk. 1984. június 29-én így kerültem végül is az erőműbe, a TO-ra, ahol alsó gépészként kezdtem meg az atomerőműves pályafutásomat az indulási fázisban lévő 2. blokkon az „A” műszakban. Ennek vezetője Keresztes Nagy Sándor volt. Akkor és most is jellemző, hogy iskolai végzettségtől függetlenül az új belépőnek a „ranglétrán” végig kell menni ahhoz, hogy valamilyen szintű pozíciót betölthessen az osztályunkon, és ami lényeges, hogy mindenki gépész vonalon kezdi meg az ismeretek elsajátítását.

Ahogy beléptem, azonnal elkezdődtek a tanfolyamok. Alaptan-

folyam, majd a turbinagépészi, utána turbinaoperátori. 1986 januárjában turbinaoperátori hatósági vizsgát tettem, és a 2. blokki „A" műszakba kerültem. Pár hónapos operátori munka után Sztrida Ferenc megkeresett, hogy lenne-e kedvem kijönni a technológiára technológusi munkakörbe. Ez nehéz dilemma elé állított. A döntésem előtt kikértem jó pár ember véleményét. Végül is igent mondtam az ajánlatára. Ezt utólag értékelve beláttam, hogy lehet, hogy jobb lett volna még műszakosként magamba szívni több üzemviteli tapasztalatot. Csak hát benne volt a lehetőség, hogy kijöjjek egy műszakba, és azt gondoltam, hogy ezt nem szabad kihagynom. A továbbiakban technológusként dolgoztam Géri Karcsival, és Németh Antal volt a technológiai vezetőnk. Nagyon szépen teltek a technológusi évek, mikor jött egy átszervezés. 1993-ban létrehozták a Műszaki Igazgatóságot nemzetközi tapasztalatok mintájára, ahova a pozíciók feltöltésére az üzemviteli osztályokról kellettek emberek. Én is bekerültem a kiválasztottak közé, és átkerültem 1993. április 1-jén a Rendszertechnikai Osztályra (RTO-ra). Az RTO állományában egy kiemelt projektmunkában a gőzfejlesztő tápvízelosztó kollektorai cseréjének műszaki előkészületeiben vettem részt, ez későbbiek során mind a 24 db gőzfejlesztőn megvalósult.

Nekem mindig is a szívem vágya volt az üzemvitel, visszahúzott a szívem, és amikor Orbán András kollégánk nyugdíjba ment, meghirdették a helyét. Beadtam a pályázatot, megnyertem, és 1994. február 1-jén visszakerültem a TO-ra üzemeltetésvezetőnek. Azóta ebben a beosztásban dolgozom.

– *Milyen nehézségekkel szembesültél a kezdetekben?*

– Az egyik nehézséget az okozta, hogy gyors volt az előrelépés, úgy hogy a legkevesebb szakmai tapasztalattal lettem technológus, majd üzemeltetésvezető. A hiányosságaim pótlása nagy energiaráfordítást igényelt tőlem.

Rá kellett jönnöm, hogy milyen jó lett volna több időt eltölteni műszakosként. A másik nehézség az volt, amikor visszajöttem üzemeltetésvezetőnek, és el kellett fogadtatnom magamat a személyzettel. Nehezen, de szép lassan mindkét kihívás megvalósult terveim szerint. A mostani az pont kettős, egyrészt meg kell felelni a biztonsági, műszaki és gazdasági elvárásoknak – talán ez a könnyebben teljesíthető –, másrészt, ami egy kicsit nehezebb feladat, az utánpótlás biztosítása. Mindkét kihívás tekintetében hatalmas erőfeszítéseket tesz az erőmű, és ebben a munkában jelentős munka hárul osztályunkra. Évről évre osztályunkon olyan 20-30-as nagyságrendben képzünk ki szakembereket, gépészt, operátort, főgépészt. A felmérések szerint egy jó pár évig marad a nagyszámú utánpótlásképzés. A szakemberképzésre szükség van a saját és társszervezetek nyugdíjazási igényei miatt. Ez egy hatalmas nagy kihívás. Példaértékű, ahogy a TO végezi. Ebben valamennyi részem nekem is van, amire büszke is vagyok.

A kitűzött célt hellyel-közzel elértem, ez nem volt más, mint, hogy „szaki" legyek a szakmában, olyan, mint azok az emberek, akikre én is felnéztem, akiktől megtanultam a szakma rejtelmeit. Nekem most Vigh Károly az osztályvezetőm, aki ilyen, akinek sok mindent köszönhetek, de ezt itt elmondhatom minden főnökömről és munkatársamról. Károly temperamentumos, tele van elképzelésekkel, gyorsab-

ban tanul, ő már másabb, mint jómagam vagy a kollegáim. Egy új szellemiséget hozott be az osztály életébe, és ezt mindenkinek fel kellett venni, beosztástól függetlenül haladnia kell a korral. Én viszont annak örülök, hogy az osztályon fiatalok között dolgozhatok, és ez a fiatalos gondolatvilág átragad rám. Volt időszak, amikor azt gondoltam, ha valamit elértem a szakmában, akkor az elegendő, és a legkevesebb képzés kell csak a szinten tartáshoz. De rá kellett jönnöm, hogy ez egy nagy tévedés. Itt folyamatosan kell képeznie magát az embernek. Ha nem fejlődsz, lemaradsz, hát én is tanulok nap mint nap. Életünk végéig tanulni kell.

– *Hallhatnánk valamit a családodról?*

– Elég későn nősültem, 40 éves voltam, amikor megszületett a lányom, Csenge. A Budapesti Corvinus Egyetemen közgazdasági diplomát szerzett, jelenleg a Mariott Hotelben dolgozik, Budapesten. Ági, a feleségem, egészségügyit végzett, az ERBE-nél junior koordinátor a Gépész Műszaki Osztályon (GMO).

– *Az elmúlt éveidet az erőműben díjazták és elismerték valamivel?*

– Több díjat is kaptam, a Céggyűrűvel kezdődött 2003-ban. Ennek érdekes története van. Az akkori osztályvezetőm, Géri Károly szólt nekem, hogy el kell mennem az oktatásra, lesz ott egy megbeszélés. Elmentem a megbeszélt helyre, az ott megjelenteket nézegettem, ők valószínűleg már tudták, hogy miért vannak ott, én nem. Azt gondoltam, hogy valami fókuszcsoportos megbeszélés lesz, ilyenen több alkalommal vettem már részt. Amikor elkezdték

mondani, hogy tulajdonképpen miért is vagyunk ott, akkor esett le, hogy engem jól megleptek a kollegák, de igen jólesett. 2007-ben kaptam kiváló üzemeltetői díjat, 2017-ben pedig Igazgatósági Nívódíjat.

– *Munka után, ha hazamész, hogyan kapcsolódsz ki? Van esetleg valami hobbid?*

– A kikapcsolódás többféle módon megvalósulhat. Családi házban lakunk, ott mindig van valami tennivaló. A Covid alatt felújításba kezdtünk, a vizesblokk kivételével el is végeztük. A lányunknak is sikerült egy kisebb lakást venni Budapesten, azt is rendbe tettük.

A Covid-járvány előtt sokat nyaraltunk bel- és külföldön, imádjuk a tengerparti nyaralásokat, így eljutottunk Spanyolországba, Mallorcára is, ahová már több alkalommal is visszatértünk. Ezen nyaralások alkalmával teljesültek az elvárásaink, a fürdés, napozás és a város nevezetességeinek felfedezése sétával. Ebben az volt a legjobb, hogy együtt voltunk mind a hárman.

A jelenlegi kikapcsolódás a sport, színház és lányunk meglátogatása. Gyerekként, abban az időben, mint minden fiúnak, számomra is a sport volt a kikapcsolódás. Gimnáziumi éveim alatt sportoltam, tájfutó és atléta voltam, és a sport szeretete későbbiek során is megmaradt. Kezdetben futottam, most gyakorlatilag áttértünk a gyaloglásra, mert van egy új családtagunk, Brúnó, a vizsla, aki igényli a napi szintű mozgást. Délutánonként Ágival közösen megyünk a töltésre sétálni. Ha lányunk a munkája mellett hazalátogat, nagyon szívesen csatlakozik hozzánk, és négyesben rójuk a kilométereket.

– *Ha visszamennél az időben, ugyanezt az utat járnád végig?*

– Valószínűleg ugyanezt, talán csak annyit változtatnék, hogy több tapasztalat és tudás megszerzése után jöhetne az állandó délelőttös munkakör.

– *Mi a legfontosabb dolog az életedben?*

– Érdekes dolog, mert erre azt lehet mondani, hogy a család meg a munka. De a munka és a család közötti egyensúlyt valahol meg is kell tartani. Nagyon szeretem a munkámat, de részese akartam lenni a családnak is. Cselekvő részt szerettem volna vállalni a gyermekünk felnevelésében, és elmondhatom, talán sikerült is.

Kissné Farsang Erika | Fotó: saját archívum

Nevem: ***Hanol Vince***
Születésem helye, ideje: Pécs, 2022. december 24.
Születéskori súlyom: 3250 g, hosszúságom: 53 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Hanol-Pleck Nikolett, a Tolna Megyei Balassa János Kórházban dietetikus
Apa: Hanol Gábor, az Irányítástechnikai Üzemviteli Osztályon ügyeletes műszerész

Nevem: ***Kovács Gergő***
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2022. december 7.
Születéskori súlyom: 3370 g, hosszúságom: 56 cm
Testvérem: Levente, 7 éves
Anya: Kovács-Féhr Kitti, a Paks Kont Kft.-nél, TB- és bérügyintéző
Apa: Kovács Krisztián, az MVM NUKA Zrt.-nél primer köri armatúra-karbantartó

Nevem: ***Szabadi Léda***
Születésem helye, ideje: Békéscsaba, 2023. január 2.
Születéskori súlyom: 3080 g, hosszúságom: 49 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Krattinger Linda Mária, a Magyar Államkincstárnál költségvetési felügyelő
Apa: Szabadi Tamás, a Digitális Rendszerek Osztályon technológiavezető

Nevem: ***Tell Olivér***
Születésem helye, ideje: Szekszárd, 2023. január 2.
Születéskori súlyom: 3780 g, hosszúságom: 59 cm
Első gyermek vagyok a családban.
Anya: Tell-Kincses Kitti, a Tolna Vármegyei Rendőr-főkapitányságnál járőrparancsnok
Apa: Tell Viktor, az Armatúra- és Csővezeték-karbantartó Osztályon csővezeték-karbantartó lakatos

Nevem: ***Bankó Barka***
Születésem helye, ideje: Budapest, 2023. január 4.
Születéskori súlyom: 3020 g, hosszúságom: 56 cm
Testvéreim: Bíbor, 4 éves és Bihar, 2 éves
Anya: Bankó Kitti
Apa: Bankó Mihály, az Öregedéskezelési Osztályon öregedéskezelő mérnök

Nevem: ***Ferde Flórián***
Születésem helye, ideje: Dunaújváros, 2023. január 10.
Születéskori súlyom: 4250 g, hosszúságom: 58 cm
Testvéreim: Zalán, 5 éves, Zsófia, 2 és fél éves
Anya: Ferde-Horváth Katalin, Perkátai ÁMK, óvodapedagógus
Apa: Ferde Gábor, az Adatgazdálkodási és Dokumentációkezelési Osztályon CAD-mérnök

Gyászközlemény

Kissné Farsang Erika | Fotó: saját archívum

Kunner Zoltán
(1956-2023)

2023. január 13-án, életének 66. évében elhunyt Kunner Zoltán, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugdíjasa. 1956. április 6-án született Pakson. 1982. november 2-án vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2008. december 30-án történő nyugdíjazásáig a Turbina- és Forgógép-karbantartó Osztályon dolgozott vezető szerelő munkakörben.
Temetése 2023. január 26-án, Pakson, a református temetőben volt, ahol családja, barátok, ismerősök, volt munkatársak vettek tőle végső búcsút.

Tamis Gyula
(1963-2023)

2023. január 21-én, 59 éves korában elhunyt Tamis Gyula, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. munkavállalója. 1963. november 18-án született Pakson. 1983. november 1-jén vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2023. január 21-én történő elhunytáig a Technológiai Oktatási Osztályon dolgozott szakterület-oktató munkakörben.
Temetése 2023. február 8-án, a szekszárdi alsóvárosi temetőben volt, ahol családja, barátok, ismerősök, volt munkatársak vettek tőle végső búcsút.

Fábián Mária
(1950-2023)

2023. január 22-én, 72 éves korában elhunyt Fábián Mária, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugdíjasa. 1950. március 8-án született Debrecenben. 1984. február 1-jén vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2007. december 30-án történő nyugdíjazásáig a Villamos Üzemviteli Osztályon dolgozott műszaki ügyintéző munkakörben.
Temetéséről a család később intézkedik.

Dobi Béláné
(1943-2023)

2023. február 2-án, életének 80. évében elhunyt Dobi Béláné, az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. nyugdíjasa. 1943. június 22-én született Szakolyban. 1978. október 30-án vették fel a Paksi Atomerőmű Vállalathoz. 2002. december 31-én történő nyugdíjazásáig az ÜVIG FIFO MKO-on dolgozott gravírozó munkakörben.
Temetése 2023. február 10-én volt Pakson, a Virág utcai református temetőben, ahol szűk családi körben vettek tőle végső búcsút.

Az atomerőmű dolgozói megőrzik elhunyt munkatársaik emlékét.

Kiben bízhatunk?

Prancz Zoltán | Fotó: stock.adobe.com

Hogy kiben bízhatunk, avagy kire támaszkodhatunk, időtlen kérdés. Az országok, birodalmak politikai-hatalmi szövetkezése terén éppúgy, mint ki-ki magánéletében.

Megeshet, hogy egy biztosnak látszó támasz ingatagnak bizonyul. Érzékletes képpel mutatott rá egykor erre az eshetőségre Szanhérib, a megállíthatatlanul terjeszkedő asszír birodalom királya, az aprócska Júda uralkodójának, Ezékiásnak: „Íme, te e megtört nádszálban bízol, Egyiptomban, melyre aki támaszkodik, tenyerébe megy és átfúrja azt. Ilyen a fáraó, Egyiptom királya, minden benne bízónak." Az i. e. 8-7. század fordulóján elhangzott üzenetet Ézsaiás próféta könyve őrizte meg. Az Asszír Birodalom a korszak katonai szuperhatalma volt. Agresszíven terjeszkedett, mégpedig a humánusnak nem éppen nevezhető korabeli viszonyok között is szadistának számító kegyetlenséggel. (Az asszírok elképesztő brutalitásáról, amivel nemcsak a megtámadott haderőkkel, de a „polgári" lakossággal is bántak, többek között a birodalom fővárosából, Ninivéből előkerült domborművek tanúskodnak.) A hódítók célterülete a Földközi-tenger keleti medencéjéig terjedt. Izraelt is magába foglalta. Az északi országrészt már korábban elpusztították, lakosságát elhurcolták, és a déli országrészt, Júda királyságát is fennhatóságuk alá vonták, kemény sarcot vetve ki rá.

Szanhérib Ezékiáshoz intézett üzenetének közvetlen apropóját az adta, hogy Júda is csatlakozott ahhoz a szövetséghez, amit az asszíroktól rettegő országok az ekkor még nagyhatalomnak számító, de a zenitjén már messze túljutott Egyiptom vezetésével létrehoztak. A szemléletes kép Egyiptomról mint nádszálról, ami átszúrja a rátámaszkodónak kezét, éppen erre a leszállóágra, a fáraók egykor rendíthetetlen uralmának hanyatlására utalt.

Szanhérib azonban nem állt meg a szóbeli fenyegetésnél, hanem újra felvonult seregével Júda ellen. Elfoglalta városait, és már a főváros, Jeruzsálem ostromára készült – ha Ezékiás nem hódolna be neki. Ezékiás reménytelennek tűnő helyzetbe került a népével együtt. Júda, ami ekkorra lényegében Jeruzsálemre zsugorodott, vajmi kevés eséllyel állhatott ellen az óriási túlerőben levő és kifejezetten hadakozásra szakosodott birodalomnak. Az asszírellenes szövetség sem segített.

Ézsaiás, a hűséges tanácsadó el is marasztalta ilyen irányú próbálkozásáért Ezékiást, elhibázott taktikaként és hitetlenségként róva fel az Egyiptom iránti bizakodást: „Jaj azoknak, akik Egyiptomba mennek segítségért, lovakra támaszkodnak, és a szekerek sokaságában bíznak, és a nagyon erős lovagokban, és […] az Urat nem keresik."

Ezékiás a kilátástalanság közepette végül Istenhez fordult: „Hajtsd ide, Uram, füledet, és halld, nyisd meg, Uram, szemeidet, és lásd! Halld meg Szanhérib minden beszédét, amelyeket üzent az élő Isten káromlására! Bizony, Uram, Asszíria királyai elpusztítottak minden országot és azoknak földjét, és isteneiket tűzbe vetették, mert nem istenek voltak, hanem emberi kéznek csinálmánya, fa és kő… És most, Uram, mi Istenünk, szabadíts meg minket az ő kezéből, hogy megtudják a föld minden országai, hogy te vagy, Uram, Isten egyedül."

A bibliai krónika tömören írja le az ezt követő fejleményeket: „Akkor kijött az Úr angyala, és levágott az asszír táborban száznyolcvanötezret, és midőn reggel az emberek felkeltek, íme azok mindnyájan holt hullák voltak. Elindult azért, és ment és visszatért Szanhérib, az asszíriai király, és lakozott Ninivében."

A történetkritikai szemléletű tudósok hirtelen támadt járvánnyal vagy a Szanhéribet elszólító belügyekkel magyarázzák a fordulatot. Ám bárki bárhogyan vélekedjen is, tény, hogy az egész letarolt földrészen Jeruzsálem csodaszámba menően megmenekült a pusztulástól.

ATOM futás PAKS

ATOMFUTÁS
ÉS BRUTÁLATOM PAKS
2023. szeptember 16.

Tervezd meg az idei futónaptáradat, és nevezz be egy különleges futásra!

MIÉRT KÜLÖNLEGES?

- **távok kicsiknek és nagyoknak**
- **brutálpálya szalmabálákkal, vizesárkokkal és sok meglepetéssel**
- **egész napos családi programok**

NEVEZZ MOST!

www.atomfutas.hu

facebook.com/atomfutas | instagram.com/atomfutas

ASE PAKS MVM Paksi Atomerőmű